NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA
LJUBLJANA
Ms 788
1200 fl.
14 Bog. 80.

In die Zeugnis zu
leiten.
[illegible] 10/6 846
[illegible]

1.

Poezije

Doktorja Fr. Prešerna.

No. 17087

3405 Omissis deletis
imprimatur.

Laibach am 13. Juli 846

Ladinig

6223 – 846

Gesehen und sind seiner Zeit 3 Pflicht-
exemplare her zu verabfolgen.
Vom k.k. Bücher-Rev. Amte Laibach den 22. Juli 1846.

[illegible]

2.

Sim dólgo úpal in se bál,
Slovó sim úpu, strahu dál;
Sercé je prázno, srečno ní,
Nazáj si úp in strah želí.

I

Pésmi.

Strúnam.

Strúne! mílo se glasíte,
Mílo, pésmica! žalúj;
Sèrca bolečíne skríte
Terdosèrčni oznanúj:

Kàk bledí mi môje líce,
Kàk umíra lúč očí.
Kàk tekó iz njih solzíce,
Ki Gubézen jih rodí.

Od željá kakó zdihúje,
Po nji hrepení serce;
Kàk mu je vesêlje ptúje,
Kàk od sréče nìč ne vé.

Kàk sebój me védno vléče,
Kóder hódi, njén' obràz,
Kàk oblíčje njé cvetéče
V sèrcu nósim vsáki čàs.

In kak vé, ki bi nje hválo
Ráde péle zanapréj,
Ak se ne usmíli kmálo,
Mórte vtíhnit' vekoméj!

in táke vé
Té ~~glasóve mi~~ nosíte
Kozbe,
~~Zjube~~ strúne! hje do njé;
Ako mórte, omečíte
Neusmíljeno sercé! —

Deklétam.

Pádala nebéška mána
Izraelcam je v pušávi;
Zgínila je, ak pobrána
Ní bilà ob úri právi.

Kàk lepó se rôsa blíska,
Dòkler jútra hlád ne míne!
Kómej sónce bòlj pertíska,
Bó pregnána od ůročíne.

Rôžice cvetó veséle
Le ob čásu létne mláde;
Léto póšlje píš in stréle,
Lépo cvétje jim odpáde.

Rôža, rôsa íno mána
Váša je mladóst, dekléta!
Svétjem naj ne bó zaspána,
Ki cvetó ji zláte léta.

Fánte zbéraš si prevzétna,
Se šopíriš, ker si zála;
Várji, várji, de perlétna
Samka se ne bóš jokála!

Pod ôknam.

Lúna síje,
Kládvo bíje
Trúdne, pôzne úre žé;
Pred neznáne
Sèrcne ráne
Mêni spáti ne puste.

Tí si krúva,
Ljubezníva
Déklica nevsmíljena!
Tí me rániš,
Tí mi brániš,
De ne mórem spát' doma.

Obraz míli
Tvój posíli
Mi je védno pred ocmí;
Zdihujóče
Sèrce vróče
Védno k tébi hrepení.

Ki ôhni pridi,
Drúg ne vídi,
Ko nebéške zvézdice;
Se pháži,
Al sovráži
Me serce, povéjal ne.

Up mi vzdígni,
Z rôko mígni,
Ak bojíš se govorít.
Ura bíje,
Ki ôhni níje,
Kaj sirôta čem stopít!

V hram poglejte,
Mi povejte,
Zvézde, al zés ôna spí;
Al poslúša,
Me le skúša,
Al za drúziga gorí.

Ako spáva,
Naj bo zdráva,
Ak me ~~sut~~ skúša, nič ne dé;
Po nje zgúbi,
Ako ljúbi
Drúziga, pócilo bó sercé.

Prošnja.

Po drúgih se ozéraj,
Ne mórem ti braníť;
Še mên' očí odpéraj,
Mi glédať dáj njih svít!

Obéšajo glavíce,
Ni rôžam mar cvetéť;
Molíčejo v gójzdu tíce,
Ne ljúbi se jim péť.
Ne létajo čebéle,
Skrog cvétja ne šumé;
Clo ríbice veséle
Se kláverno deržé.

Žalíje vsaka žíva
Stvar, drága déklica!
Ták dálej sonca skríva
Se líč rumêniga,

Več níma rôžic pólje,
Nobên več tíčov hríb;
Čebél leto nar bólje,
Več níma vôda rib,

Ko ~~Od~~ mísel jez, ki ~~mi~~ spêjo
V ljubéznjenih sanjah,
Ki si na dán zelêjo
Zletéti v pésmicah,

Al repetníc zazspéti
Pred nímajo močí,
De tvôjih jìm zasvéti
Nebéšk~~ih~~ah líc očí.

Ak hočeš, de jih sénce
Pomóril mràz ne bó;
Ak hočeš mèd Slovénce
De tvôjo cást nesó,

Saj náme se ozéraj,
Ak nočeš me ljubít';
Očí mi sáj odpéraj,
Mi glédat' dáj njih svít!

Kám?

Ko brez mirú okróg divjám,
Perjátli prášajo me, kám?

Prašájte ráj' oblák nebá,
Prašájte ráji vál morjá,

Kadár mogóčni gospodár
Derví jih sèmterkje vihár.

Oblák ne vé, in vál ne kám,
Kám nêse me obúp ne znám.

Samó to znám, samó to vém,
De pred oblíčje njé ne smém,

In de ni mésta vèrh zemljé,
Kjer bi pozábil tó gorjé!

Ukáži.

De ne smém, si ukazála,
Bélih rók se dotaknít;
Zvédla, déklica si zála!
Káko znám pokórem bít.

De ne smém, si ukazála,
Od ljubézni govorít;
Zvédla, déklica si zála!
Káko znám pokórem bít.

Móram de, si ukazála
Hójo k tébi opustít;
Zvédla, déklica si zála,
Káko znám pokórem bít.

Móram de, si ukazála,
Tébe se povsód ognít;
Zvédla, déklica si zála!
Káko znám pokórem bít.

Zráven si mi ukazála,
De te móram pozabít;
Bógal, déklica bi zála!
Ak bi mógło se zgodít;

Al sercé mi drúgo ostvári,
Al počákaj, de to bít'
V pèrsih néha, – Bóg te obári!
Préd ni móč te pozabit'. –

Ki slovésu:

Káj od mêne prèč oko,
Prèč obràz obráčaš míli?
Kdó te mêne gúbit síli?
Kájši kój mi dàj slovó.

Désno rôko brez skerbí
Dàj k prijáznim mi slovésu,
Sólz v nobênim ní očésu,
Žal-beséde v ústih ní.

Žale mísli v sèrcu ní;
Sàj ni préd bilô veselo,
Ko se zâte je unélo,
Náj ne bo prihódnje dní.

Vérnil bó se préjšni čàs;
Hôdil póta bóm temôtne,
Kámer srêče bo togôtne
Gnál me neusmíljen ukàz.

Môja stára gúba bó,
Bó poterpežljívost míla
Zvézo z máno ponovíla,
V zákon dála mi roko.

16.

Od pomóči njé podpért
Nôsil bóm življênja pézo,
Dòkler zmága sréče jézo
Zádnja ljúbca, – bela smèrt.

L.A. 2. pag. 17.

Síla spomínja.

Drúg ti je v skèrbno nastávljene mréže
Nestanovítno zasáčil sercé;
Vùnder na mêne šè nékaj te véže,
Káj de je, kómej med náma se vé.

Mársikdej se govoríca ti zméša,
Ko me zaglédaš med drúgmi ljudmí,
Mársikdej tvôje okó me pogréša,
Išeš okóli me z plášnim' očmí.

Věčkrat, ko, vtrúdena prázniga hrúpa,
Vmísli zamáknjena sáma sedíš,
Usíli v spomínj se ti pévic brez úpa,
Stári čas skôrej nazáj si zelíš.

Mársikdej, ki ti tvoj ljúbi zapôje,
Sréče v ljúbézni se báha vesél,
V sèrcu te zbádajo pésmice môje,
Ki jih od njêne nesréče sim pél.

Sáma sodíla si pred me nemílo,
Sáma me zméram še sódiš ojstró;

Právijo vunder, de slábo plačílo,
Kdór me per têbi zatóži, dobó.

Tèrdna med náma vzdigúje se sténa
'Z brêzna globôcga do stèrmeh nebés.
Vunder ne vdèrža žélj skrívnih plaména,
De bi ne mógel on švígniti čés.

Ne pozabíti jih, so te prosíli
Drúgi, ne môje prevzétno sercé;
V míslih ti níso, al mêne posíli
Pómnila bóš ti do zádniga dné.

Zgubljêna véra.

Nebéško sijejo očí,
Ko so sijále préjšne dní.
Rudéče líca zórno šè
Cvetêjo, ko so préd cvetlè.
Se ústa sméjajo ko préd,
Sladkóst ni mánjši z njih beséd.
Otèmnil ni ga čása bég,
Nič mànj ni bél pèrs tvôjih snég.
Živót je ták, roké, nogé,
So, kákoršne so préd bilé.
Lepôta, ljubeznívost vsà,
Je, kákoršna je préd bilà.
Al vérvat' v têbe móč mi ní,
Kakòr sim vérval préjšne dní.
Le svéta, čísta glôria,
Ki véra dá jo, je prešlà.
En sám poglèd je vzél jo prèč,
Nazáj ne bó je níkdar vèč.

Ach bi živéla vekómej,
Kar si mi bíla, ne bóš naprej.

Serce je môje bílo oltar,
Pred bógstvo tí, zdaj – lépa stvar.

Mornár.

Nezvésta! bódi zdráva,
Colníč po mêne pláva,
Na bárko klíče strél.
Po zêmlji varno hôdi,
Moj úp je šél po vôdi,
Mi drúg te je prevzél.

Per Bógi sim obljúbil,
De préd bom dúšo zgúbil,
Ko néhal te ljubít'.
Si z désno v désno ségla,
Per Bógi si perségla,
Mi védno zvésta bít'.

Morjá širôka césta
Peljála me je v mésta,
Kjer lépe déklice.
Obrázov njih lepôta,
Sneg béli njih živôta
Zmotíla nísta me.

Spet so se jádra bele
Od júžnih sáp napéle,
Pernêsle me nazáj.

Deklêta môjga žêno
Sim nájdil poročêno, —
Prestál, sam Bóg ve kaj!

Le jádra spét napnímo,
Valovam se zročímo,
Kak je čisto morjé!
Kaj njemu úpat smémo,
Moznárji dôbro vémo,
Deklétam káj, — kdové?

Ne strúši móč vihárja,
Ne grôm valóv mornárja,
Se smérti ne bojí.
Spominx o potopu míne,
Ljubézni bolečine
Vsak dán spet oživí.

Po mórji bárka plává,
Nezvésta, bódi zdrávа,
Sto tôbi sréč želím!
Po zêmlji sréčno hôdi,
Moj úp je šél po vôdi,
Le jadrajmo za njím! —

Soldáška.

Pet ~~pálcov~~ čévljov mérim, ~~čévljov~~ pálcov pét;
Adíjo, ljubca, stárši,
In z Bógam, ví továrši!
Dopólnil sim devetnájst lét,
Pet ~~pálcov~~ čévljov mérim ~~čelvljov~~ pálcov pét,
In čverste sim postáve
Od nóg do gláve.

Očétov dom! ti ná slovó!
Kdor ní za bólji rábo,
Naj várje dóm in bábo,
Al v šolah béli si glavó!
Junaka vabi bój, ne bó
Se trúdil on z perésam,
In ne z drevésam.

Učéni stán je zaničván,
Skerbí in húde léta
Moré ubózga kméta;
Nar pèrvi stán soldáški stán:
Soldát ziví vesél v en dán;
Sej césar dá pol hléba,
In kar je tréba.

Domà povsòd, domà nikír,
Obhódi dosti svéta,
Zavólj njegà dekléta,
Ženíce ímajo prepír,
In kádar zapustí kvartír,
Si marsiktéra 'z híše
Solzíce bríše.

Le êni ljúbici je zvést,
Ti ljúbci část se právi,
Ta grè ž njim v bòj kervávi,
Ga sprémi čèz goré brez cést,
In čes ozídje terdnih mést,
Kjer smert junáške bráte
Povábi v sváte.

Sej vém, de móra vsák umrét,
In íti vsak k pokóju,
Na póstlji áli v bóju,
Potèrta stárost, mládi cvét. —
Pet ~~pálcov~~ čévljov mérim, ~~čévljov~~ pálcov pét,
Vesélo čèm živéti,
Junáško vmréti! —

Zdravljica.

Spet tèrte so rodíle,
Perjátli! vínce nam sládkó,
Ki nam ožívlja žíle,
Sercé razjásni in okó,
Ki vtopí
Vse skerbí,
V potèrtih pèrsih úp budí.

Komú nar pred vesélo
Zdravljico, brátje! čmò zapéť?
Bóg nášo nam dezélo,
Bóg živi vès slovénski svét,
Bráte vse,
Kar nas je
Sinóv slovéče mátere!

Edínost, sréča, správa
Ki nam náj nazáj se vèrnejo!
Otrók, kar íma Sláva,
Vsi náj si v róke sèžejo!

De oblást
In z njó část,
Obílnost bódo náša lást.

Bóg zívi vas Slovénke,
Prelépe, žláhtne rožice!
Ni táke je mladénke,
Ki náše je kerví deklè;
Náj sinòv
Zárod nòv
Iz vàs bo stráh sovrážnikov!

Mladenči! zdéj se píje
Zdravljíca váša, vi naš úp!
Ljubézni domačíje
Nobèn naj vàm ne vsmèrti strúp!
Ker po nàs
Bode vàs
Jo sèrčno bránit' klícal čàs.

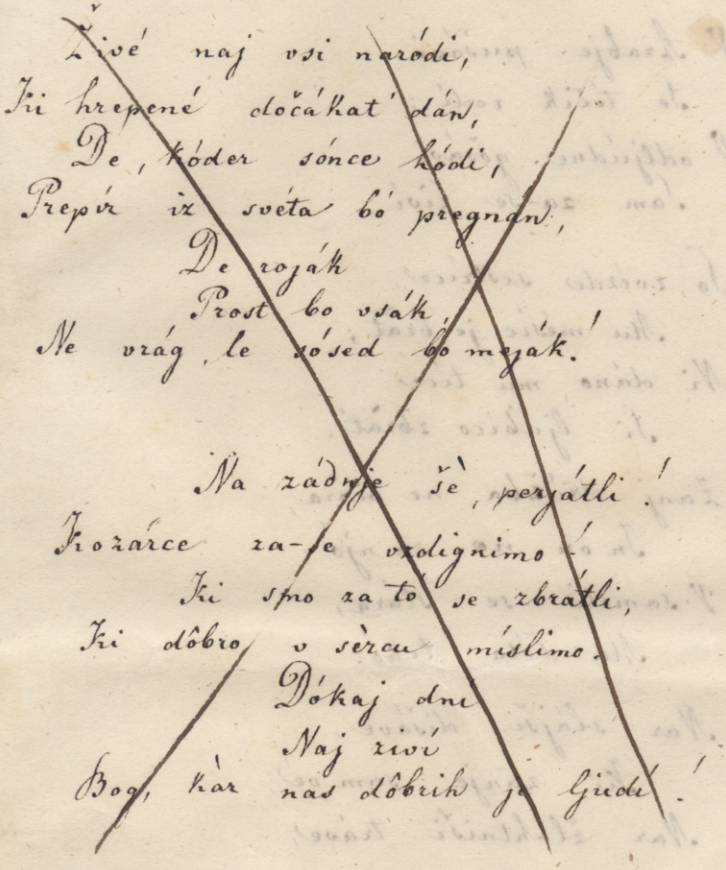

Živé naj vsi naródi,
Ki hrepené dočákat' dán,
De, kóder sónce hódi,
Prepír iz svéta bó pregnán,
De roják
Prost bo vsák,
Ne vrág, le sósed bo meják!

Na zádnje šè, perjátli!
Kozárce za-se vzdignimo!
Ki smo za tó se zbrátli,
Ki dôbro v sèrcu míslimo.
Dókaj dni
Naj živí
Bog, kàr nas dôbrih je ljudí!

V spominj Valentina Vódnika.

V Arabje pušávi
Se tíčik rodí;
V odljúdni gošávi
Sam za-se živí.

So zvézde sestríce,
Mu mésic je brât;
Ni dáno mu tíce
Si ljúbico zbrât.

Žanj drúžba ne mára,
In on no za njó;
V samôti se stára,
Mu léta teko.

Nar slájši dišáve,
Ki zánje sam vé,
Nar žlahtniši tráve,
Kadíla drágé,

In míro nabéra
Netrúden vse dné,
Se vbáda, se vpéra,
Za smert le skerbí.

Germádo z njih déla
Perléten samčè,
Kio príde smert béla,
Na nji se zožgè.

Vun pláne z plaména,
z svitlôbo ob,dán,
~~Očíšen, opran~~.
Slovéčga iména
Tič Fenis na dán.

Tak pévic se trúdi,
Samôten živí,
Se v slávi, ki zgrúdi
Ga smert, prerodí. —

V spomínj Andreja Smoléta.

Černe te zêmlje pokríva odéja
V grobu tihôtnim, naš brátec „Andréj!
Vínce zlató se v kozárcih nam sméja,
V tvôjo opómbo pijêmo ga zdéj.

Zbráni perjátli v spomínj ga pijêmo
Tvôjih vesélih in žálostnih dní;
Zraven si táke zdravljíce pojêmo,
De ni nesréčen, kdor v grobu leží.

Čédna postáva bilà ti je ~~je bila~~ ti dána,
Bístri je úm ti z bogástvam bil dan;
Bóljga sercá ni iméla Ljubljana,
Kàk si za sréčo človéštva bil vžgan!

Krátko sijále so zvézde perjázne,
V sánjah perjétnih te zíbal je úp;
Jézo si sréče občútil sovrážne,
Zgódej okúsil živlênja si strúp.

Déklica drúzga možá je objéla,
Ki od ljubézni do nje si bil vnét;
Tréšla v bogástvo nesréče je stréla,
Kránjski v obúpu zapústil si svét.

Vídil si Némško, Francósko, Británsko;
Vídil si Švajca visôke goré,
Vídil si jásno nebó Italjánsko;
Sréče ni zánjeno nájdlo sercé.

Vídil povsód si, kak íšejo dnárje,
Kak se le klánjajo zlátmu Bogú;
Kjé bratoljúbja si vídil oltárje?
Z sèrcam obúpnim si peršel domú.

Môgla umréti ni stára Sibíla,
De so pernêsli ji z dóma perstí;
Ena se têbi je žêlja spolníla:
V zêmlji domáči de trúplo leží.

V zêmlji ~~domáči~~ slovénski, v predrági dežéli,
Ki si jo ljúbil presèrčno ves čàs;
V któri očétje so náši slovéli,
Która zdej íma grob kómej za nàs.

Têžka človéku ni ~~zêmlje~~ groba odéja,
Vzámejo v sêbe ga zêmlje močí;
Tèrčimo, brátje! še ~~ec~~ vínce se sméja,
Dólgo Smolétov spomín naj z živí! —

Od železne céste.

„Bliža se železna céstа,
Njé se, ljúbca, veselím,
Iz Ljubljáne v drúge méstа,
Kakor tíčik poletím."

„Ak je blízo tísta céstа,
Móraš vzét' me, ljúbčik mój!
De, poglédat ptuje méstа,
Bom peljála se z tebój."

„Sám se po železni céstі
Vózil bóm od nás do nás;
Drúgo ljúbco v vsákim méstі
Imel bóm za krátek čás."

„Céste tébi ne zapéram,
Ne na Dúnaj, v Grádec v Têrst;
Tí pa mêne pústi zméram,
Pêt imam bólšik na vsak pêrst."

„Ve Kranjíce ste hošáte,
So perjázne Štajerke;
Têrst dekléta ima bogáte,
Dúnaj zal' obléčene."

„Smo poštêne me Kranjíce,
Vsák slepářčik ní za nàs;
Mé pa hóčmo bít' ženíce,
Ljúbce ne za krátek čàs."

„Vé si pa žêlte možíčke,
Ki ne stópjo z vójence,
Zméram vpréžene oslíčke,
Dólgočásne révčike."

„Têbe sljà pa h krôtkim tícam
Vléče, buzakljúnski kós!
Véter dal bóš dvajsetícam,
Percapljál nazáj boš bós."

„Jez popéljem se kje v Bèrno,
Snúbit Júdnje kèršene;
Bóm peržênil z žêno černo
Pénjezov na mérnike."

„Jez pa iz domáčih stárcov
Si možá zvolíla bóm;
Imel bó ko péska dnárcov
Mêne várval bó in dóm."

„Žêne jez ne bóm zapéral,
Bál ne bóm se zánjo níč;

Njé ~~bom~~ obrésti bóm poberal,
Živel brez skrbí ko tič."

„Jez pa hláče bóm nosíla,
Gospodár bom čez mošnjó;
Bóm vabíla na kosíla,
Kóger mêni bó ljubó."

„Varji! céli dán bo ~~kašljal~~, gódil,
Vso nóč kášljal stari móž;
Bó te ~~te~~ še od híše spódil,
Ak mu strégla prào ne bóš."

„Judnja je ko Sátan zvita,
Kádar bóš z njo zavozlán,
Pervošíla skoporíta
Kómej ti bo sók neslán."

„Tórej bódi mêni zvesta,
Séj te ljúbim le samó,
Kjé je še železna césta,
Kój mi v zákon dáj roká."

„Tébi jez ne bóm nezvésta,
Ljúbčik! ti si tíčik ~~zvit~~ zrèl,
Ko železna príde césta
Varji, de ne bóš mi ušèl!"

„Po nji pêljal te ženíco
Bóm na Dúnaj, v Grádec, v Tèrst,
Zvésto kázat jim Kranjíco,
Ak ne bó napóti – kèrst."

„Ak kaj tácga se naprávi,
Bóš počákal, ljúbčik mój!
Vsêlej móž nar mánj zaprávi,
Ak ženíco ma sebój." –

Zapušêna.

Je za drúziga dekléta
Zdáj ljubézen tvôja vnéta;
Jêzik ji lažnív' obéta,
Jo peljáti prêd oltár;
Bóg te obvár!

De perségel, si obljúbil,
De bóš mêne sámo ljúbil,
De ne bóš ti drúge snúbil,
Ni ti v míslih vèč nikdár,
Bóg te obvár!

~~Bóg ob~~
De sercé, ki je gorélo
Le ~~Le~~ za té, živlênje célo
Nikdar vèč ne bó vesélo,
Kaj je têbi téga mar;
Bog te obvár!

33

O

Bóg obár te zdàj in védno,
Bóg obár te z Gúbco čédno,
Bóg mêni úro dáj poslédno,
Préd, ko gréšta prèd oltár,
Bóg te obár! —

Nezakonska mati.

Kaj pa je tébe tréba bilo,
Déte ljubo, déte lepo?
Méni mládi déklici,
Neporočéni materi? —

Očа so kléli, tépli me,
Máti nad máno jokáli se;
Svôji se méne sramovali so,
Ptúji za máno kazáli so.

On, ki je sám bil ljúbi moj,
On, ki je právi očа tvoj,
Šel je po sveti, Bóg vé kám;
Tébe in méne ga je srám!

Kaj pa je tébe tréba bilo,
Déte ljubo, déte lepo?
Al te je tréba bilo, al nè,
Vünder presérčno ljubim tè.

Méni nebó
~~Nebá se méni~~ odpèrto se zdí,
Kádar se o tvôje ozrèm očí,
Kádar prijázno nasmêjaš se,
Kár sim prestála, pozábljeno je.

On, ki ptíce pod nébam živí,
Nàj ti da sréčne, veséle dní!
Al te je tréba biló, al nè,
Védno bom sèrčno ljubila te. —

35

Pévcu.

Žído zná,
Noč témno razjásnit', ki táre duhá!
Žído vé
Žregúlja odgnáti, ki kúje serce
Od zóra do mráka, od mráka do dné!

Žído učí,
Izbrísat' z spominja nekdájne dní,
Brezúp prihódnjih oduzét' spred očí,
Praznôti sbejžáti, ki zdájne morí!

Žakó
Bít' ôceš poet, in ti preteško
Je v pèrsih nosít' al pekèl, al nebó!

Stanú
Se sfrôjiga spómni, terpi brez mirú! —

~~II~~

Baláde in Románce.

Hčére svèt.

Ljúbice pod ôkno drági
Príde marsiktéro nóč,
Z dèklico se pogovárjat,
Dókler se napóči zór.

To je zvédil ôča stári,
Stári ôča, sívi móž,
Krégal svôjo lépo hčérko,
In svaríl jo je rekóč:
„Ako bóš per ôknu stála,
Kadar ména hôdil bó,
Ak po nóči govoríla,
Ino z njím vasvála bóš,
Plíšo bódem ti ográdil,
Žídal zíd bom krog in krog,
Spústil bóm okóli híše
Súltana, de lájal bó,
Stári híšni bóm ukázal,
De bo spárala z tebój."

Hčérka je odgovoríla,
Té beséde mu, rekóč:
„Stári ôča, ôča ljúbi,
Ljúbi ôča, módri móž!

~~Léstvo~~

Lójtro ~~Lójtro~~ bo za zíd pernésil,
Za peséta v ~~kruha~~ krúha kós,
Hišna meni dávno nósi
Písma z pláčano rokó;
Ako hóčte, de ne príde,
Věč pod ôkno ljúbi mój,
Za ženíco, dájte dragmu,
Ljúbi ôča! me na dóm."

Učénic

Klél je néki mláď učénic
Púst na pepelníčno jútro,
Té beséde je govóril
V jézi svôji tísto v ~~jútro~~ úro:

O, predpúst! ti čàs presnéti,
De bi vèč ne pèršel v drúgo!
Tí med máterne petíce
Si poslál požréšno kúgo,
Si mošníco mi rejêno
Djál popólnama na súho;
Stári ôca se bo práskal,
Glédala bo máti čúdno
Málo pénjezov poslála,
Dô~~sti~~kaj bóta mi naúkov;
Vùnder tó bi še prenésil,
Tó še ní nar ~~věčí~~ húdo.

O, predpúst! ti čàs presnéti,
De bi vèč ne ~~prís~~ pèršel v drugo! 41
Sim ~~zamúdil~~ obésil závolj têbe
Dókaj čása uk na kljúko;
~~Pierid, Minerve službo~~;
Tréba prečuváti bóde
Věč noči z peržgáno lúčjo,

Dólgo si glavó belíti,
De po právim spét zamúdo;
Vùnder tó bi šê prenésil,
Tó še ní nar véčî húdo.

O, predpúst! ti čàs presnéti,
De bi věč ne peršel v drúgo!
Si omóžil ~~dâsti~~ dókaj déklic,
In med njími môjo ljúbco,
Mládo déklico nezvésto,
Lépo Rêziko nemškúto,
Za katéro ràd bi dál bil,
Kri, zivljênje, svôjo dúšo. —
De si njó mi ti omóžil,
Oh, to je nar véčî húdo! —"

Dóhtar.

„Dóhtar, ti jezíčni dóhtar!
Kàj postópaš tí za máno?
Nè prepízam sè z nobênim,
De bi pêljal môjo právdo;
Ní ~~že~~ amerla téta môja,
Téta môja, dekle stáro,
Dè ~~w~~ bi, dóhtar! mì oprávljal,
Po nji dédino bogáto,
Sìm premláda, de bi písmo
Žênitvánsko se pisálo.
Dóhtar, tí jezíčni dóhtar!
Kàj postópaš tí za mano?"—
Ne zaméri, ne zaméri,
„~~Ljúbo dekle, o lepóta~~,
Cvét lepôte, dekle
~~Mláda róža, sèrce~~ drágo!
Naj ~~cveto~~ tekó ti mírni dnévi,
Bóg ti živi têto stáro.
Je v šestnájstim, ~~zes~~ míslim, létu
Se možíti sè prekmálo;
De te ljúbit' ní prezgódej,
Tvôji mi poglédi právjo.
V právdah ne želí peró tí,
Al sercé, le sá-te vžgáno,

43

Turjáška Rozamúnda.

Hrást stojí v Turjáškim dvóru,
Vèrh vzdiguje svój v obláke;
V sénci per kamnitni mízi
Zbòr sedí gospôde žláhtne,
Ker Turjáčan spét gostúje
Rozamúndine snubáče.

Rozamúnda róža déklic,
Část dežéle je domáče;
Njé poglédi svítle stréle
Z néba jásniga posláne
Dêleč króg junákov sèrcam,
Vžígajo skeléče ráne.

Dókaj jo barónov snúbi;
Tróje iz dežéle ~~némške,~~ láške,
Tróje iz dežéle ~~láške~~, némške
Tróje 'z štájerske in kránjske,
Ino zráven Ojstrovèrhar,
Ki so bôji mu igráče.

Lép junák sercé bil ~~unél~~ vnél je
Gospodíčine ~~bil~~ zlò košáte;
~~Ona~~ Ki ukáže mu, de ~~jo~~ prósi
Od očéta jo ~~on~~ ~~ja~~ in žláhte.

Njému ôča njé naprávi
Imenítno gostovánje,
Rozamúndo mu obljúbi,
Rêče mu perpêljat' sváte
V tréh nedéljah, de nevésto,
'Z híše sprémijo domáče.

15 Kjé h gospôdi se perblíža
Pévic razglašêne sláve;
Próšen strúne vbêre, pôje
Déla vítezov junáške,
In deklét očí nebéške
Sèrca od njih ôgnja vžgáne.

Ko premólkne ga popráša
Téta Rozamúnde zále,
De bi jo čez vse ~~povikšal~~ pohválil,
Rêče mu beséde táke:

" Ti povéj nam, ki obhódiš
Blížne ino dáljne kráje,
Kjé bi néki dèkle ráslo
Lépši od nevéste náše? "

„Bóg jo živé gospodíčno,
Bog ji hčére dàj enáke, —
Ták cvetéče, ták slovéče!
Bóg ji sine dàj junáke!
Pod cesárjam zdéj nar lepši
Cvét Turjáška roža, ráse;
Sêstra bášetova v Bosni,
Sónce vše lepôte zdájne
Po vsim svéti razglašéna,
Áko sláve glás ne láže,
Sama bi vtegníla bíti
Lépši od nevéste ~~vash~~ váše."

Ní nevésti vséč, kar réče,
Mál' odgovor ji dopáde,
Líca spremení rudéče,
Nejovólja jo prevzáme,
Bjstro vérharja pogléda,
Réče mu iz jéze nagle:

„Slíšim, de so Bosnijáki
V súžnost gnáli Kristijáne,

Rés junákam je sramôta,
De jih še obkláda járem.
Mêč opáši, bjstro vérhar,
Hlápce zbêri in tovaršе,
Bašetovo izpelgíte
Sêstro, áko, kàj veljáte:
Dádi dáli bódo Túrki
Ža-njo náše vàm rojáke.
Brez otrók mój zákon bódi,
Brez veselja léta stáre!
Áko šlà bóm préd k poróki,
Áko préd moža objámem,
Ño perpélješ Bosnijánko,
V grád Turjáški, de verjámem,
De je táke rés svitlôbe
Túrško sónce, kákor sláve.!"

Ženin z njó obljúbljen svôje
Zbêre bjstro vérhar hlápce,
Po perjátle blížne póšlje,
Ín si ójster mêč opáše,
Róčno jézdi nad Turčíne,
Spólnit vóljo svôje drágе.

Ne globôka réka, Kôpa,
Ne vderžé ga túrške stráže
Mèč
~~V môčni mêč~~ kervávi v môčni desni,
Pred sebój dervi Bosnjáke,
Báš~~k~~etovi grád razdéne,
Réši iz súznosti rojáke,
Z njími bášetovo lépo
Sêstro vítez sábo vzáme,
Rásti in podóbe rájske,
Vsih lepôt bilà je sónce,
~~Bila sonce vsih lepôt je~~,
Ki so tísti čàs sijále.

Bòlj, ko lépa Rozamúnda
Lépši Lejla mu dopáde,
V grád Turjáški je ne pélje,
Na svój grád domú jo vzáme.
Cvét junákov, Ojstrovèrhar,
Ji sercé nedólžno gáne.
Véro zapustí Mahóma,
Túrške šège in naváde,
~~Ko bilà je~~
~~Siadar bila poduč~~ena
~~V vsih~~
~~Je o resnicah véré práve~~,
Ko bilà se naučila

Lit. 4. Pag. 49.

Vsih resnic je vére práve,
To je kerstil, pôtlej níju
Je poróčil grájski páter.

Rozamúnda gréde v klášter,
Část Ljubljánskih nún postáne.

Júdovško deklè.

Stojí Mozávshi terg, Lescè,
Več lépih déklic v njim cvetè,
Med njími Júdovsko deklè.

Kristjáne v cérkev hódijo,
Po térgi se sprehájajo,
Po ljúbih se ozírajo.

Rodú Abrahamovga hčí,
Pa dán na dan doma sedí,
Le málokdej gre méd ljudí.

Peršél je spét sabótni dan,
Ki málo cúšta ne spoštúje ga Kristján.
Od vérnih Júdov praznován.

Ker tempelj njih délec stojí,
Zapóldan spet doma sedí,
Popóldan takò govorí:

„Od séje méni slábo je
Pustíte, ljúbi ôča! me,
De v dívnjek grem sprehájat se.

Tam lépe rôžice cvetó,
Veséle tičice pojó,
Se plášne sèrnice pasó.

Ko vgrajski dívnjek je peršla,
Júdovska lépa déklica,
Mládéńca nájde kèršenga.

Za béle jo roké perjél,
Na sèrce stísnil, jo objél,
Je govoríti tak začél:

„De gúbit' móram vse Gudí,
Tak véra môja me učí,
Al gúbiš me, Júdovska hčí?"

Odtégne béle mu roké,
V očí ji stópijo solzé,
Odréče mu beséde té:

„Ak záno mêne gúbit' smêš,
Jes dôbro vém, ti dôbro véš,
De v zákon vzéti me ne smêš."

Jn šlá je žalostna domú,
Tožila milimu Bogú
De ní nje vére, nje rodú.
Hl večkrat je nazáj peršlá;
Nje véra, terden jéz je bilá
Ljubézni vní ~~premágala~~. vstávila.

Zdravilo ljubézni.

53 Je ljúbimu ljúbca, lepôte cvét,
Umèrla ~~že le~~ stára le osemnájst lét.
Mladéničˇ obljúbi ostáti ji zvést,
Se nóč in dan jókal je méscov šést.
Se mílo je jókal, míloje zdihvál,
Grob njéni je vsák dan obiskovál.
Ga máti toláži, takó govorí:
„Jez ímam trí bráte, ti ujce ~~ti~~ trí.
Brat pèrvi kupèc je, on kúpe zlatá,
Na méro ta újic tvoj íma srebrá.
Od mésta do mésta se vózi vesél,
Po svétu on ~~te~~ ràd sebój te bo vzél.
Podéj se k njêmu preglédej svét,
Po svétu boš dókaj vídil deklét.

54 Bolj úmne, bogáte, bòlj lepé
Boš vídil pozábil podóbo njé.

Al, ak ne znebíš se sèrčnih rán,
Nazáj spet prídi čez lét' in dan;

Mi v klóštru prebíva drúgi bràt,
Tvoj drúgi je újic učèn opàt.

Opàt in meníhi módri možjé,
Gotóvo ti bódo ozdrávli sercé.
~~Post, učenóst~~
~~Učenóst v samôta~~, ~~pôst, brevír~~
Samôta, post, učenóst brevír
Nazáj ti spet dáli bódo mír;

Al, ak ne znebíš se sèrčnih rán,
Nazáj ti spet prídi čez lét' in dán.

Moj tretji brat vôjskni je poglavár,
Spet prídi nazáj ne obúpaj nikár.
Do sèrca velíko íma oblást
Vojšakov ljúbica, presvítla část,
Pred, ko de pretêče lét' in dán,
Na vôjski se znébil bóš sèrčnih rán.

55 Se dólgi vgovárjal, bránil je,
Ni vbránil se prôšnjam mátere.

Prijázno kupèc mu rôko podá,
Ne zdí se mu škóda zlatá, ne srebrá.

Od mésta, do mésta sebój ga je vzél,
Ga prôsil in sílil, de bil bi vesél.

Okóli mu dêlječ pokázal je svét,
Povsòd je dôsti vídil deklét.

Bogáte je vídil, úmne, lepé;
Pazábil ni vùnder ljúbce bledé.

In káder pretêče lèt in dán,
Spet k máteri príde bolj bolán.

Ko préd vsak dán obiskúje grob njé,
Tam mílo zdihúje, in tóči solzé.

Podá se v klošter, ~~kjer~~ kjer máterni brát,
Je újic njegóvi učèn opát.

Opát in meníhi, módri možjé,
Nobêden sercá ozdrávit' nevé.

Se pósti, učí se, in móli brevír, 56
Nazáj se ne vèrne v sercé mu mír.

In ~~ko spet~~ káder pretêče lét' in dán
Spet k máteri príde bolj bolán.

Vsak dán obiskúje, ko préd, grob njé,
In mílo zdihúje in tóči solzé.

„Se k trétjimu újcu podéj, moj sín!
De sèrčnih snebíš se bolečín."

Na vójsko je šél, se sèrčno bojvál,
Častí ni, mir je támkej iskál.

In préd, ko pretêče lét' in dán,
Do mátere príde líst poslán.

List čèrno je zapečáten bíl,
„O, máti! tvoj sín je mír dobíl!"

Lenóra
(iz némškiga)

57

Lenóra, ko se zazorí,
Iz strášnih sánj se spláši:
„Zvést níš, al žív več Vilhelm tí!
Od kod tak dolg' odláši?"
Je králja Miroslava rój
Pred Prág ji vnésil bílga v bój,
Al zdrav je, kar se lóčil,
Ni písal, ne poróčil.

Se králj in cesarica stá
Že vúnder omečíla,
Prepóra trúdna dólgiga
Med sábo se umirila;
In trúm se šúm, in vríš, in vrísk,
Se túrški bóben slíš' in písk,
Iz bôja vôjska céla,
Domú hiti veséla.

58

Povsód, kjer le nogé nes nesó nogé,
Po vsáki stézi, póti
Mladí, starí iz híš hité
Ukánju trúm naproti.

Bogá sin, máti hválita,
Nevésta sprímtja ljúbiga;
Nihčè Lenore sáme
Ne klíče, ne objáme.

Lenóra gôr' in dôli vsè
Je vèrste oprašála;
Al zánj ne vé, nobèn, kar je
~~Jih~~ Jih vojska dam poslála.
Armáda kómej je odšlà,
Lenóra vèrže se na tlà,
Lasé si čèrne rúje,
Se grôsno togotúje.

K nji máti skèrbna perletí:
„Bog vsmíli se!" zdihúje;
„O, kaj ti je, o Gúba hčí!" —
Jo sèrčno objemúje.
„O máti, máti! prèč je prèč!
Za céli svét ne máram vèč!
Ni milosti per Bógi,
Gorjé siróti vbógi!" —

—

„Usmíljen Bóg, pomágaj tí! 59
Hčí, Očenaš molíve!
Vse dôbro je, kar Bog stóri,
De vsmíli se, prosíve."
„O máti, mati! láž je tó!
Bog stóril mêni je hudó!
Kogá sim permolíla?
Zdaj môlit' vèč ni síla!" —

„Vé, kdor Očéta pràv pozná,
De ràd otrók se vsmíli;
Bo vgásnila britkóst sercá
Per svétim obhajíli." —
„Zató, kar v mêni zdaj gorí
Gasíla obhajíla ní!
(At obhajílo 'sklíče
Iz grôbov vùn merlíče?" —

Na Ogerskim, pomísli, hči!
Nezvést tvój morebíti.
De právo véro zdaj tají,
~~Le~~ Se drugi perkupíti.
Iz mísel spústi ga! zató
Nikôli sréčen on nebó,

Bo kríva pêkla téga,
Ko vmíral bó perséga!" —

60 „O máti, mati! prèč, je prèč!
Zgubljêna sim, zgubljêna!
O smèrt, o smèrt, ne čákaj vèč,
~~O de sim~~ De ~~bil~~ sim bilà rojêna!
Ugásni lúč mi vekomej!
Me grôba nóč in stráh obdej!
Ni mílosti per Bógi,
Gorjé siróti vbógi!" —

Pomágaj Bóg! otrôka tí
Ubóziga ne sódi!
Ne vé, kaj jêzik govorí,
Nje gréham míli bódi!
Slovó svetá britkósti dàj,
In spómni se na svéti ràj,
Kjer dúša Bógu zvésta
Bo Jézusa nevésta." —

O, máti! kaj je svéti ràj,
Kaj je pekèl, o máti!
Le z njim, le z njim je svéti ràj,
Pekèl brez njêga, máti!

Ugásni lúč mi vekomáj!
Me grôba nóč in strah obdéj!
Brez njêga sréče záme
Ni tù, ne únstran jáme!"

Obúp takó po nji bučí, 61
Kri vnéma in možgáne,
Na bôžje sklêpe togotí
Predèrzno se neznáne:
Si ráni pèrsi in roké,
De sónce zájde za goré,
De skòz nebéške vráta
Zvézd trúma príde zláta.

Po vási gôri pòk, pok, pòk
Je od podkvá bobnélo;
Zrožlál je z kônja móž visòk
Na klóp pred híšo bélo.
Poslúšaj! iz nadvrátnih lín
Zvončík zapôje: cín, cín, cín.
Lenóra dôbro v híši
Leté beséde slíši:

Aló, aló! le bèrž odprì!
Lenóra spíš, al čúješ?

Ah zvésta si ti ljúbca! mi,
Se smejaš al zdihúješ?"
„O, Vilhelm, ti! od kód zdaj tè
Tak pôzno kònj pernésel jè?
Sim čúla, sim jokála,
Britkósti kaj prestála!"—

62 „O polnôči sedlámo mí,
Sim vstál na čéskim svéti,
Sim pôzno vstál, in blízo ní,
Te hôčem sábo vzéti."—
Berž k mêni v híšo, Vilhelm mój!
Zlo bríje zúnaj mràz nocój,
Bom ljúbi! te ~~ogréla~~ objéla,
Na sèrci te ogréla."—
„Naj, ljúbca! zúnaj bríje mràz,
De hotél bólj bi bríti!
Moj kònj cepta, potéka čàs,
Ne smém se dálj muditi.
Podpáši, vèrzi róčnama
Na vranca zàd se, ljubica!
Z nevésto dánas spáti,
Sto mórem milj dirjáti."

„Kakó me nésil bóš nocój
Sto míl do domačíje?
Poslušáj, ljúbi Vilhelmi mój!
Enájst že úra bíje."—
Pot gládko, lúno léj svetló!
Merlíč' in mí ko blísk letmò,
Domú še dánas zvésto
Pernésel bóm nevésto." —— 63

„Kje je tvoj dóm, kje póstljica?
Kakóvo je obóje?"
„O, dáleč sta in májhina,
Šest díl' in díljic dvóje!"
„Bo próstor zame?"— Ljúbca! bó
Podpáši, vèrzi se serčno;
Že póstljica postelána,
Je svátovšina zbrána."—

Senóra bèrž planíla je,
Na kônja je zletéla,
Z prebélimi rokámi se
Prelúbga poperjéla;
In údri, údri, klòp, klòp, klòp
Se úrno spustíta v kolòp,

De sápe ji zmanjkúje,
In pôdkuv ískre kúje.

Na lévi, désni stráni gléj!
Kak spréd očí letéli
So lógi, trávniki naprej,
Mostóvi kàk groméli! —
„Te stráh ni? — lúno lèj svetlò!
Merlíči jéždjo jáderno!
Ih stráh je tèbe túdi?"
„Me ní, mèrtvih ne búdi!"

—

64 Kaj tàm gerčé, kaj tàm svoné?
Kaj ~~ôrli~~ ~~w~~ oráně v ferfetájo? —
Merlíča djáti v grob velé,
In bílje godernjájo.
Lej blíža se pogrébcov tròp,
O, čúden vídi se pokòp!
Glasóvi so enáki
Žalvanju púbčov v mláki.

„Po polnočí pokòp naj bó,
In pétje, žalovánje;
Nevésto péljem zdéj z sabó,
Z menój na ženítvanje.

Zakróži, méžnar! pésem tí,
Roké bèrž náma ~~pop~~ pôp, poví,
De zákon náju zvéže,
Po tìm se z máno vléže!" —
Zdej vtíhne vse! — Pogrébcov ni! —
Pokóren ti besédi,
Klop, klòp terdó za njím letí
Cel tròp po kônja slédi;
In údri, údri, klôp, klop, klòp
Napréj letéli so v kolòp,
De sápe ji zmanjkúje,
In pôdkev ískre kúje.

Na lévi, désni kàk letí
Germóvje, grája, césta!
Kakó leté jim sprèd očí,
Vasí, tergóvi, mésta. —
„Te stráh ni? — Lúno lèj svetlò!
Merlíči jéždjo jadèrno!
Ni stráh te mèrtvih túdi?"
„Me ní, — mèrtvih ne búdi.

Lit. S. Pag. 65

Poglédaj na viselnice!
Plesat obróg kolésa
Temnò per lúni vídi se
Trop jásen brez telésa. —
„Aló, pošásti! z máno zdáj,
Mi plésat ženitvanjski ráj,
Nevésto ki objámem,
In sábo v poštljo vzámem!"

Pošásti gèrde vèš, veš, vèš!
Za njíma so jo vnéle,
Ko ójster píš skoz zrélo rèž,
Takó so té veršéle.
In údri, údri, klóp, klop, klóp
Naprèj letéli so v kolòp,
De sápe ji zmanjkújo,
In pòdkèv ískre kújo.

66 Kar jè pod lúno, oh kakó,
Kakó je vse bežálo!
Nad njíma z zvezdami nebó,
Kakó je tò dirjálo! —

„Te stráh ni? ~~lu~~ – Lúno lèj svetlò!
Merlíči jézdjo jáderno!
Ni stráh te mèrtvih túdi?"
~~Gorjé Gorjé! –~~
~~„Me ni, – mertvih ne búdi!"~~ –
Gorjé! – mertvìh ne budí!" –

Petêlin pôje, se mi zdí,
Potéka čas mi túkaj. –
V nós jútra sápa me skelí,
Berž vránec se zasúkaj! –
Končála pót, končála svà!
Odgrínja se ti póstljica!
Ko blísk leté duhóvi,
Tle môji so domóvi."
In nàd železne vráta tí
Jo skókama dervíjo.
Šverk! z tànko šíbo jih vsmodí,
Zapáhi odletíjo,
In strášno dúri zakerčé,
Po čèrnih grôbih v skók leté,
Čez kámne peketájo,
Od lúne ti miglájo.

—

67

Al prèdenn mígnil bi z očmí;
O čúdeža neznáne!
Lej! z kójnika se plájš zdrobí,
Ko cápice sožgáne.
Ni ga lasú na glavi vèč,
Z lasmí mu páde kóža prèč,
Lej! smèrt je z úro stala,
Kosó v rokàh deržála.
Razbíja vránec, spenja se,
Plamén od njêga šíne,
In pòd Lenóro vbogo vsè
Vse vdêre se in zgíne.
In jók in stók je nad zemljó
In jók in stók je bíl pod njó;
Lenóra tàm v trepéti
Jenjvála je živetí.
Pod blédo lúno se nad njó
Duhóvi so skleníli,
Plesáli króg in króg, britkó
To pésem zatulíli:
„Terpi, če póka ti sercé!
Prah z Bógam krégat' se ne smé!
Odšlá si trúpla síli,
Bog dúše se usmíli!“ —

—

Povôdnji móž.

Od nékdej lepé so Ljubljánke slovéle;
Ak lépši od Urške bilo ni nobêne,
Nobêne očém bilo bolj zaželjêne
Ob času nje cvétja dekléta ne žêne. —
Ko nár bolj iz zvézd je danica svetlá,
Nar lépši iz déklic je Urška bilá.

Mnogtére device, mnogtére ženice
Okó je na skrivnim solzé prelivalo,
Ker Urški serce se je Gúbiga vdalo;
Ak Gúbih je nje bilo védno prémalo.
Kar slišala môžkih okróg je slovét',
Skušála jih v mréže zaspéte je vjét'.

Je znála obljúbit', je znála odréči,
In bíti perljúdna, in bíti prevzétna,
Mladénče unémat', bit' starším perjétna;
Modrij in zvijač je bilá vsih umétna;
Možáke je dólgo vodíla za nós,
Ga stákne na zádnje, ki bíl ji je hós.

69 Na stárim so tèrgu pod lípo zelêno
Trobénte in gósli, in címbale péle,
Plesále lepôte z Ljubljáne so céle
V nedéljo popóldan z mladéňci veséle;
Bilà je kraljíca njih Urška berhkà,
Plesáti ni dólgo nje vólja bilà.

Jih dókaj jo prósi, al vsákmu odrêče,
Prešérna, se bráni in plés odlašúje,
Si védno izgovore nôve zmišljuje,
Že sónce zahája, se mrak perbližúje,
Že sédem odbíla je ura in čéz,
Ko jéla ravnàt' se je Urška na plés.

Al, ker se ozéra, plesávca si zbéra,
Zagléda per mízi rumêni junáka;
Enačga pod sóncam mu ni korenjáka,
Želí si plesáti z njim déklica vsáka, —
Omrézit' ga Uršika lépa želí,
Zaljúbljeno v njêga obráča očí.

To vídit', mladéneč se Urški perbliža:
„Ah hôtla bi z máno plesáti?" ji právi;
„Kjer Dónava bístri perdrúži se Sávi,
Od tvôje lepôte zaslíšal sim dávi,
Že Urška zála! pred tábo sim zdáj,
Že Urška zála! perpravljen na ráj."

To rêče in se ji globôko perklóne,
Sladkó mu nasmêja se Urška zála:
„Nobêne stopínjce še nísim plesála,
De čákala tébe sim, rés je, ni šála,
Zatórej le hítro mi rôko podáj,
Lej sónce zahája, jenjúje že ráj!"—

Podál ji mladéneč prelépi je rôko,
In urno te dvá sta po pódu zletéla,
Ko de bi lohké peretníce iméla,
Bilá bi brez trúpla okróg se vertéla,
Ne vídi se, kdaj de pod nôga udár',
Plesála sta, ko bi ju nósil vihár.

70

To víditi, drugi so v so vsi osterméli,
Od čudeža gódcam roké so zastále;
Ker níso trobénte glasóva več dále,
Mladénča nogé so terdó zaceptále:
„Ne máram," zavpíje, „za gósli, za bás,
Strun drúgih, ko plêšem zapôje naj glás!"
So berže perderváli se čérni oblâki,
Zaslíši na nébu se strášno groménje,
Zaslíši vetrôv se sovrážno veršénje,
Zaslíši potókov derečih šuménje,
Pričjočim po kôncu so vstáli lasjé, —
Oh, Uršika sála, zdaj tébi gorjé!
„Ne bój se, ti Urška! le hítro mi stópi,
Ne bój se," ji réče, „ne bój se groménja,
Ne bój se potókov ti môjih šuménja,
Ne bój se vetrôv mi perjáznih veršénja;
Le úrno, le úrno obérni peté,
Le úrno, le úrno, ker pózno je žé!"

„Ah, májhno postójva, prelǘbi plesávec!
De jez se oddáhnem, de nôga počíje."
„Ni blízo, ni blízo do dal béle Turčíje,
Kjer v Dónovo Sava se bístra izlíje;
Valóvi šuméči te Mršíka želé,
Le úrno, le úrno obèrni peté!"—

To rêče, hitréji sta se zasukála,
In dálej in dálej od pôda spustíla,
Na bregu Ljubljánce se trikrat zavíla,
Plesáje v valóve šuméče planíla.
Vertínec so vídli čolnárji dereč;
Ak Mršike vídil nobêden ni vêč. —

Prekòp.

72

Bil nékdaj je mlád pévic, ne bôgat al slovèč,
Je zlóžil dókaj pésem, od ljubice nar vèč,
Od ljúbice Sevêre, prevzétne déklice,
Ki níso je oméčle njegóve pésmi vse.

Pomlád se je zbudíla, se veselí je svét;
Al têbe pévic vábi 'z ozídja vùn nje cvét?
Kaj čútarco čez pléča iz ~~ozídja~~ mésta vùn hitíš,
Al ne pijèš studêncov, se mèrzlice bojíš?

V kogá si tàk zamíšljen? kaj glédaš tàk plašnò?
Od njé, al od pomládi zmišlúješ pésmico?
Nobên ní člôvek zvédil, káj míslil je tačàs,
So ústa omolčále, oblédil je obràz.

Ko nájdejo ga, prázna čutárčica leží,
Od sèrca spét do sèrca mu vèč ne rój krí. —
Kdo mu je krív bil smèrti, se prášajo ljudjé;
Nobêden ni bil zráven, sam Bóg nebéški vé.

Ki pogrébu vkùp derêjo ljudjé od vsih stráni, 73
Sevêre, njêga ljúbce, med njími vídit ní.

82.

Skrivéj po pévcu jóka zna bíti se domà,
O, kómej je verjéti, de je tak vsmiljena!
Kaj mášnik z mizerêram, kaj dánas z libero,
In z drúgo per pokópu hití molítvijo?
Poróka nánjga čáka, zató takó hití;
Prelépa gospodíčna Sevêra se moží.

Zvečér jo je poróčil, do polnočí svatvál;
O polnočí vesél je z veséle drúžbe vstál.
Ko príde kje do grôbov, kjer scèr kraljúje mír
Zaslíši med merlíči gospód ~~strašèn~~ glasèn prepír.

Pred njím odpró se vráta, vun pévic perhití:
„Zakáj v perst posvečêno ste me zagrêbli ví?
Ker sim se sám bil v smèrtil, je zdéj prepír zató
~~Merlíči mêne nóčjo, kdor se končál je sam,~~
Af rábeljnam, zapadlo, beríčam vni teló?
~~Njega telo zapáde beríčam, zabeljnam~~

Ne ljúbci bít napóti, sim v strupu smert si píl,
Zakáj bi jèz nadléžen merlíčam v zemlji ~~bil~~ gnjil?
Odkópan pévic léžal je ~~drug dan~~ zjutraj verh zemljé;
Pokôpat k tolovájam beríčam ga dadé.

Neiztrohnjêno sercé.

Grob kópljejo, de zádnji merlič bo vánjga dján; 74
Obràz bledgà mladénča perkáže se na dán.
Kopáči ostermêjo, de 'z úst njih sápe ní,
Manj vstrášeni pogrébci vánj v perójo očí.

De je lepó, bi sódil, visóko čêlo, vsák,
Ak bil bi nekakóvi zapústil ga oblák;
Bilé lepé bi ústa, lep bíl obràz bi bléd,
Ak bíl bi nekakóvi prèč nejovólje sléd.

~~Vsi vprášajo, kdo zádnji v to jamo djan je bíl~~
Dalj čàs ni trúpla glédat, dih pèrvi ga zdrobí;
Sercé samó zavzétim ostáne prèd očmí;
Še bíje, še čutíti je ráono tàk gorkó
Ko, de biló bi v pèrsih še zdrávo in živó.

Vsi prášajo kdo zádnji v to jámo dján je bíl,
Gotóvo bíl svétník je, ker ní ves v gróbu zgnjíl.
Stal tam je kámen, ktérga nihčè pred číslal ní,
Hité mu máh otrébit, napìs tak govorí.

De Dobroslàv je pévic bil kjékej po kopán, 75
Ki pél v tak mílih glásih je od ljubézni rán,
Pel v tàk slovéčih pésmih čast lépe déklice,
Prevzétne gospodíčne, nemíle ljúbice.

Ah, ko sèje zrodila mladénča drúziga,
Iz pers nobêna njêmu ni pésem véč peršlá.
Per Bógu ni tolážbe iškál ne per ljudéh,
Óči kalil mu jók ni, razjásnil líc ne snóh.

V nemár naprej je živel, manj svét, ko razujdán
Umèrl je nespovédan, in ne v svét óljen dján.
Vsi právijo, de njêmu svetóst ne bráni gnjít,
Vsi právijo njegôvo sercé ne móre bít.

„To pévčovo sercé je" star nóž tam govorí
„Ak bi bilò svetníka, v mír bi mu dála krí.
Svetóst ne pésmi véčne mu bránijo trohnét,
Ki jih zapérte v pèzsih je nósil dókaj lét.

Mi mu sercé odprémo, pod nébam náj leží
De dán današni prêjde, de pèrva nóč miní,
De vstáne drúgo sónce, perpélje béli dán,
Spet zájtro ga pogléjmo, ko míne zor hladán.

76 Hladíjo naj ga sápce, náj rôsa páde nánj,
Naj sónce, lúna, zvézde, kar so mu pévskih sánj,
Pred vdíhnile o živênju prejmêjo spet z njega,
Ak bó ta čàs splahnélo, spet zagrebémo gà."

Zazplačili sercé so, ležálo nóč in dán
Je tám pod jásnim nébam, ko míne zór hladán,
Ko vstáne drúgo sónce, sercé tako skopní,
Ko béli sneg spomládi, de kàj zagrêbsti ní.

Ríbič.

77

Mlad ríbič céle nočí veslá,
Visôko na nébi zvézda migljá,
Nevárne mu káže póta morjá.

Več lét mu žárki zvézde lepé,
Ljubézen síjejo v mládo sercé,
Mu v pèrsih budêjo číste željé.

Ak káki vihár od déleč pertí,
Ak káki se môrski sòm pervalí,
Ak káko mu brêzno naspróti reží,

Na zvézdo gledjóč vhití, bo otét,
Mlad ríbič od čístiga ôgnja vnét,
Po mórju je várno veslál več lét.

Enkràt se valóvi morjá razdelé,
Perkážejo z njih se dekléta lepé,
Do pása môrske dekléta nagé.

Se kópljejo sméjajo tak pojó:
„O, sréčen ríbič, sercé zvestó!
Kak dólgo ~~bóš še glédal v njó~~?
še mísliš ti glédati v njó?

„Povéj nam ríbič, povéj zarés,
Al čákaš, de páde zvézda z nebés,
Al, de bi k nji zletel, čákaš perés."

Bilo bi drúgimu čákat' dolg čás,
Bilo bi drúgimu čákat' mráz,
Bi drúgi se ne ogíbal nás.

Nocój bi drúgi odpèrl oči,
Bi vídil, kak blízo strélca stoji,
Lepôta, ki zánjo serce ti gorí."
Orés je, de bi takó ne bilo!
Vse rés, kar deklèta môrske pojó,
Obúp mu zalíva serce z vestjó.

Fant z célo močjó se v vêslo vprè,
Ni már mu skalovjá mu, vihar jor ne,
Nič véč se na zvézdo ne ozrè.

Na préj brez mirú svoj čôln derví,
Al tàk za péčkami ríbič hití,
Kdo vé! al sám pred sebój beží.

Zgubljèn je otoplјèn, se bojím,
Kdor ljúbi brez úpa ga svarím,
Nikár náj ne veslá za njím!—

Ženska svestôba.

79 Bil gódec je mlád, in lép, in vesél,
Lepó je gódil, sladkó je pél.
Biló ni godú svatóšnje semnjà,
De kjè ne bilí bi vabíli gà.
Poslúšájo rádi ga vsi ljudjé,
Ga glédajo ráde dekléta mladé.

Posébno pa Micka župánova hčí,
Pogósto vánjga obráča očí.

Od čístiga gódec je ôgnja vnét
Za Mícko bogáto, rôžo deklét.

Zastónj več drúzih postópa za njó,
Le njêmu perjázno se sméja okó.
In kar mu obétata očésa njé,
Potèrdijo kmálo beséde sladké.

Nje ôča scer stávi ljubézni se vbrán;
Al ôča bo sprósen, al pa goljufán.
Obljúbi Mícka
~~Mícka~~ ~~obljúbi~~ godčova bít;
Al sámka ostáti, se ne možít.

80 Peršél je v grád mlád, lép kancelír,
Sto zlátih je slúžil dvákrat štír.

Lohkà bi z témi in kar bo dobíl
Še zráven, ženíco, otrôke redíl.
Od kônca mésto hod' obiskvàt;
Povábi ga déklic ôče al bràt;
Oklon gospodíčne okó
~~Ak~~ V máterni, ~~hčérni~~ ~~komplimènt~~,
Ponújata v zákon mu njéno rokó.
~~Ne láže, bilé bi z njim kontent.~~

Al v krátkim čásu se zgodí,
De céle mésce ga v méstu ní.

Novíca právi se na glás,
De hódi k župánu pogósto vváš.
Scer ôče župán so móž neslán,
Kaj déla tàm kancelír vsak dán?
Perljúdna in lépa je njêga hčí;
Al ôna zvestó za gódca gorí.

Bil vélki Šmaren peršèl je spét,
Peršèl god Mícike, róže deklét.
Bil čas se je Mícki perkupít! Lit. 6. Pag. 81
Zagódnico čàs ji je bíl naredít!
Pod ôknam gódejo gódci trijé,
Med njími tam góde ljúbi njé.

Pod ôknam gódejo ure trí;
Al Mícike lépše k ôknu ní.
Nje gódec strúne pertíska hudó,
Od Mícike jêmlje nékdo slovó.
Na góslih póčila strúna je,
To gódec! ni dôbro známinje.
9
Na máli Šmáren prebléčena
Gospá je Mícika v cerkev peršlá.

—

„O, gódec! kak dólgo bóš se žaloval,
Kak dólgo se pred ljudmi sramóval?
Pomísli, dev jópica sléklica
Gospá bi ráda vsáka bilá.
Zakáj si bogáte lótil se
Snubáčov íma na zbéranje."

Takó ga perjátli tolážijo,
Dokler mu obráz razjásnijo.

Po strúni ga le bolí serce,
De véč je na gósli napéti ne smé.
Fídor úrne roké sol v glávi íma,
Si vsáki nesréči pomágat zná.

+ Zarótil se je, se je zaklel,
De strúne druge ne bó napél.

81

Spet gósli je gódec v róke vzél,
Na trí je strúne gósti začél.

Pretêklo biló let dvóje še ní,
Je bóljši gódil na strúne trí,

Ko znal je pred ~~godil~~ gósti na vse štír,
In véč je zaslúžil ko mládi kancelír.

Biló ni godú, svatóvšnje semnjá, 82
De kje ne bilí bi vabíli gá. —

V pondéljik jútro z veselga godú
Šel dôbre je vólje gódec domú.

Na prágu déklica lépa stojí,
In sôlza za sôlzo ji káplje 'z očí.

„O, déklica! rôsna róžica!
Kogá te tak žáli bóžica?"

„Oh v híši moj očé leží bolán,
In nímam mu dáti, ko sók neslán."

Bil gódec je mêhkiga sercá,
Mošníco pólno déklici dá.

Za dár svoj ón je nepôkoj prejél,
Za vbógo déklico se je vnél.

In dólgo ní zastónj zdihovál
Je kmalo objémal jo in kušovál.

Obljúbi mu védno zvésta bít';
In on se pred pústam z njó poročít'.

Ta čás je končál bil vójsko mír,
Spušèn na odlóg je bil mušketír.

Pred dvéma létama bil je vjét,
Posíli v soldáte bil je vzét.

Jokále so mílo njéne očí,
Ki zdéj ji sercé za gódca gorí.

Vnedéljo spet bil je pod lípo plés.
„Kaj vídiš tam? gódec! áli je rés;

De stára ljubézen ne zarijoví,
Devétkrat se vèrne, ponoví?

83 Zakáj se tak jézno obráča t'okó?
Kaj strúne pertískaš tak hudó?"

Plesála sta rávno mémo njegá
Na góslih je strúna póčila.

Zarótil se je, se je zaklél,
De níkdar + več drúge ne bó napél.

„Neúmnost in vbóžnost ste sestré,
Bilá ni déklica táka za té.

Le gósti spet skúsi in
~~O, gódec! úkaj!~~ bódi vesél,
De nísi v zakóna se mréže vjél.

Takó ga perjátli tolážijo,
Doklèr mu obràz razjásnijo.
Po strúni ga le bolí sercé,
De vèč je na gósli napéti ne smé.
Po strúni se dólgo ní kasál,
Na dvé jè spet kmalo gósti znál.
Biló ni godú svatóvšnjè, semnjà,
De ~~ne b~~ kjè ne bilí bi vabíli gà.
In bíl jè spet v grádu gód gospé,
Tam slíšat' slovéčga gódca želé.
In v grádu jè lépa híšna bilà
Perljúdna, al, zvíta tíčica.
Bilá še ni stára dvájset lét, 84
Al vùnder je dóbro poznála svét.
Iz úst gospodíčen svôjih zná,
Kak tréba se trúdit jè za možá
Zvestôba je bráti v gódca očèh,
Ki ní je nájdel per ljúbicih dvéh.

Kak stréže mu, kak perlizuje se;
„O, gódec! nastávlja ti límance."
In préden se vnámejo zvézde nóči,
Že gódec za lépo híšno gorí.
Nje, kóder on hódi íše okó,
~~Pe~~ Vse pésmi njegôve nje hválo pojó.
Tud' ôna obljúbi le zánjga gorét,
In gódec presréčni obljúbi jo vzét.
Bilé so v grádu velike gostí,
Bilá omožíla je mlájši se hčí.
Peršél je bil v grád marsiktéri svàt,
Iz mésta peršél je nevéstini bràt.
Šampánjca so píli, veséli bilí,
Odbíla je úra polnočí.
Bil gódec, zagódil je kotiljón.
Vsi prášajo, kje je mládi barón?
Vsi prášajo, kaj se mu zgódilo je?
Ker ni ga, de bi on vôdil verstè,
In gré ga íškat, klícat ~~lokaj~~ strežaj,
In drúgi za njím, ker ni ga nazáj.

In právili so si tam na uhó,
Kje, de so ga nájdli in kakó.

Ko gódec skrïvnóst pogóvora zvé,
Mu líca rudéče obledé,
Po strúnah lok gôri in dôli derví,
De zádnjih strún êna odletí.

Zarótil se je, se je zaklél,
De drúge ne bóde strune napél.

—

Tri léta so prèč, zdrávník je čàs,
Razjásnil se spét je gódca obràz;
On, ko Paganín je navádil se,
De gódel na êno strúno je.

Na êno je strúno gódil vesél,
In zráven od svôjih ljúbic je pél.

In pél je takó od žén in deklét,
De nič nobêni ne smé se verjét.

Zaljúbil se ní v nobéno véč,
Dal êno jim hválo že godec slovéč,
„De ône samé nam úrjo zoké,
De ône samé nam glávo vedré.“.

Orglar.

Popustí posvètno rábo
Orglarčik, in grè v pušávo,
Tam prepévat bôžjo slávo
Svôje cítre vzáme sábo.

Pésmi svôje méd stoglásne
V gójzdu zlíva tíčov skóre,
Od prihóda zláte zóre
Dòkler sónca líč ne vgásne.

Àl veselje v sèrcu vtóni
Sčasam mu za pétje slavcov,
In vsih gôjzda prebivávcov,
Ker vsak svôjo vêdno góni.

On ob drúgi si pomládi
Zbére tíče mládo-kljúne,
Tim prebéra svôje strúne
In jih záznih pésem vádi.

Krósa, terdokljúnsko déte,
Od preljúbga Augustína,

Vélkogláviga kalína
Nauči pét' pésmi svéte

Zméram svôje góni slávčik,
Zméram od ljubézni bíje
Sèrcu sládke melodíje,
Tóži ga Bogú pušávčik:

„Lèj, kalín, debéloglávec,
Tèrdokljúnast kós je svôje
Pésmi pústil, lépsi pôje,
Poduč́ít ne dá se slávec!"

Al Bog slávca ni posváril,
Le posváril je pušávca:
„Pusti péti môjga slávca,
Kákor sim mu gerlo stváril.

Pél je v súžnosti želézni
Jeremíj žalost globôko,
Pésem svôjo je visoko
Sálomon pél od ljubézni.

88 Kómur pévski duh sim vdíhnil,
Ž njím sim dál mu pésmi svôje;
Drúgih ne, le té naj pôje,
Dòkler, de bó v gróbu otíhnil." —

III

Različne poezije.

91

Zvezdoglédam.

Vsi pòjte rákam žvížgat,
Lážnívi prátikarji,
Lažnívi zvezdoglédi,
Vreména ví preróki!
Vi modrijáni! hóčte
V nebéških zvézdah bráti:
Al sónce bó dobrótno
Nam dálo sréčno léto,
Al bó nebá togôta
Vetróv nam šum zbudíla,
Razsúla v pólje tóčo,
~~Vltopíla~~ Vtopíla čóln na mórji,
~~In sád~~ Sad umoríla ~~terte~~.
Lažnívi zvezdoglédi
Vsi pòjte rákam žvížgat.

Dve sámi zvézdi glédal,
Očí sim svôje ljúbe,
Dve svítli zvézdi glédal.
Sim v njih neumni slépic
Veséle brál si dnéve,
In sónčno brez oblákov

Sim brál ljubézni sréčo.
Solzé so mêni zrásle,
In kàs in ~~sèrd~~ sèrd sta zrásla,
Sramôta ino môjga
92 Mirú je smèrt mi zrásla.
Dve sámi stè zmotile,
Dve sámi zapeljále
Mi ~~um~~ zvézdi úmno glávo;
In célga néba hóčte
Vi zvézde zmodrováti! —
Lažnivi prátikarji,
Lažnivi zvezdoglédi,
Vreména vsi preróki,
Le pòjte rákam žvížgat! —

V spomínj Matíja Čôpa. 93

(Méra po ~~zgólih~~ zgólih vdárjih.)

Tájati léd náš šè, le začnè se, pomlád je drugód žé;
V drági slovénski vkrotèn ní domovíni vihár
Stéšemo svój si čolnìč nòv, z Bógam zročmò ga valóvam;
Ní se navádil popréd brêznoo se, skál ogibát!
Zvézde, ki réšjo bilé so neznáne, ki čóln pogubêjo;
Lél bíl náš je kermár, drúgi je bíl Palinúr.
Tí nam otél si čolnìč si mu z jádrami kèrmo poprávil,
Tí mu pokázal si pót právo v dežélo duhóv.
Skríta nobêna bilà ní zvézd ti nebá poezíje,
Slédni je bíl ti domàč jêzik omíkan, učèn.
Stári Rimlján kar svetá je gospód, kár Grecia módra,
Z Láhi Francóz, Spaniól, Némic in Albionic,
Čêh in Polják, kár Rús in Ilír, kár ród naš slovénski
Slávnih izmíslil si bíl čása do tvojga pisánj,
Pólno si znádnost ímel njih, Čóp! velikán učenósti,
Tí si zakláde duhá Krêzove bíl si nabrál.
Nísi zaklépal domà tí žláhtniga blagodaróva
Sêbi zročêno mladóst, drúge si z njìm bogatíl.
Kómej zastávil roják, si peró préd praznuvajóče
V zgúbo velíko rodú, kríviga dóhaj zamúd,

V Sáve deréče valóv tam vertínčinah smèrt te zasáči,
Glás ti zaprè besedi, z rók ti potégne peró.
Zêmlja nemíli čuváj nam zaklàd tvój váruje skópa;
Gróbi na tvôjim očí máteri Slávi rosé.
Níso suhé nam perjátlam očí, ki se spómnimo têbe,
Ino predrágih z tebój tvôje Gubézni daróv.
Séme, ki tí zasejál si ga že grè v klásje vesélo,
Nàm in za námi dokáj vnúkam obéta sadú.
Nàj se učenóst in imé, část tvôja roják ne pozábi,
Dôkler têbi dragó v Krájnu slovénstvo živí! —

Nova pisarija.

Učenic

„De sdéj, – ko žé na Kranjskim vsák pisári,
Že búkve vsák šušmár dajè med ljúdi,
Ta v prózi, úni v vèrzih se slepári, –
Jes túdi v tròp, – ki se potí in trúdi,
Ledíno ôrje náše poezíje, –
Se vríniti želím, se mi ne čúdi.
Perjátel! úči mêne pisaríje:
Kakó in káj ušéč se Kranjcam pôje,
Odkri ~~nam~~ mi próze náše lepotíje."

Pisár:

„Ak so pisár postáti žêlje tvôje,
Moj zláti uk poslúšaj in zastópi,
Zapíši tèrdno ga v možgáne svôje!
Ak hóčeš ~~kaj~~ kàj veljáti v nášim trópi,
Beséd se ptujih bój, ko húdga vrága,
Ak kós si tému, kòj na pèrste stópi.
Naj próza tvôja bó lepôte nága, – 96
Minêrve nič ne prášaj, pój posíli,
Pisárjam próza bó, in pésem drága.
Češ bíti v kránjskih klásikov števíli,
Debélo po gorjánsko jo zaróbi,
Vsi bómo tvôjo část na glás trobíli;

Ak rótarske vezáti znáš otróbi,
Nov Orfej k sêbi vlékel bóš Slovéne,
In pôzen vnúk poróma k tvôjmu gróbi.
De Krajnjšina zaklàd ti svój odkléne,
Zapústi róčno méstne mi soséde,
Tri léta pòjdi v rótarske Aténe."

Učenic.

„Al žláhtne kránjske tam cvetó beséde,
Kjer govoríti dôsti vèč ne znájo,
Pastírji sámski, ko iména čéde?"

Pisár

„Tam, kjèr po stári šêgi šè drekájo,
Kjer ne zmajêjo dôst', al nič jezíka,
Bèzéd nemškvávcov gèrdih ne poznájo."

Učenic.

„O sréčne róte! v vàs me íti míka:
Al se bojím per rótarji, per kméti,
De béra besedí ne bó velíka."

Pisár.

97 — „Pečêne, Gúbčik! píšeta na svéti
Nikómur níso v gèrlo ~~še~~ per letéle;
7. Brez trúda véčno se ne dá živéti.

Beséde zrášene, beséde zréle,
Ne v rótah, po planjávi ne kmetíje,
Nikjèr ne bódo ti na nós viséle.
Poslúšaj ga, kakó jo on zavíje,
Jezika sól, lepôta, de le zíne,
In právo ti vezánje se odkríje.
Tam, púljo besedi se korenine;
Ki tim déni kônce: áča, išče, úha,
On, ôvka, ôvec, drúge pertaklíne,
To tèrdno skúpej zvári; permarúha!
Lahkò boš v kózji róg ugnál Slovénce,
In próti têbi bo Dobróvski — múha."

Učenic.

„O zláti uk! Adíjo méstne sénce!
Apólon drúgi bóm jes sréd kozárjov
Si v rótah plétil nevmerjóče vénce. —
Al ~~kranjsko~~ naše ljúdstvo nékdaj ni oltárjov
Minêrve in Apolona imélo,
Od gerških, od latínskih ~~je~~ so pisárjov
Dobíli stárši ~~Bla pernesêna~~ učenóst v dežélo,
In z njó beséde ptúje; — razodéni,
Al sáj se bóde tih poslúžit smélo?"

98 Pisár.

„Bog téga várji! po nobêni céni,
Jezíka nášga z njími ne ognúsi!"

Učenic.

Sej túdi drúgi to stůré Slovéni;
Sej vémo, de turčúje Serp, de Rusi
Tatárijo, Polják de francozúje,
De v čásih verli Čèh nemškváti <u>músi</u>."

Pisár.

„Lej, v knígah njih je tolkánj lúlke ptúje
Med lépo, čísto Slávšno zasejáne,
De je nobèn purist vèč ne izrúje;
Al búkev náše Krájnjšne spakedráne
Pešíčico denímo na ognjíše,
Prerôjen Fenis číst de z ôgnja vstáne."

Učenic.

„Čmu bó nam, prášam prázno pogoríše?
Al mútasti počákamo zijáli,
De z njêga zráse nôvo besediše?"

99 Pisár.

„Slovénsko lúlko bómo rešetáli
Hraníli dôbro zèrno, in kar zmanjka
Iz svôjih bómo tó možgán dodáli."

Učenic.

„Te čúdne zmési stáriga ostánka
In iz novínk Slovénic v Koratáni,
Ne bó razúmil Štájerc ne Ljubljánka."

Pisár.

„Gorjačárji, tatóvi in cigáni
Po svôjim govoré; kogá za sílo
Nam v bukvah jêzik svój iméti bráni?"

Učenic

„Gorjáčarsko, cigánsko v ~~govorílo~~ káj berílo
v ~~Kogá bo~~ Bo čúdno vam pisárjam pomagálo,
Ak bó se vsè drugáče govorílo?
Sami svój uk spoštújete premálo,
Več ptújk clo têbi, ne zaméri, vjíde,
Zakáj bi se jih môje žnáblo bálo?"

Pisár

„To govorí se, kar na jêzik príde,
Pogóvor, ko na všésa vèč ne bíje,
Ko zjútrejna meglà se v nìč razíde;
Kar v búkvah je natísnjenga upíje,
To brátec! mèd učêne gre linguíste,
In príča od jezíka lepotíje
Slovénci bódo bráli búkve číste,
~~Če~~ Ak nàs ne hváljo, naj me vzame zlódi!
Cel svét posnémal krájnjske bô puríste.

Kar nóčte ví uméti k svôji škódi,
Kar ne dopáde váši slépi búči,
Častíli bódo pôzni tó naródi."

Učenic.

„Peržgál si, mójster! žark mi nôve lúči;
Na délapust de sódniga jès dnéva
Slovím, še tó, kaj pél bóm, me podúči!"

Písár.

„Horáci dúlce et útile veléva,
Kaj prída slišjo všésa náše ráde;
Nam útile je zèrno, dúlce pléva."

Učenic

101 „Románce sdéj pojêjo in baláde,
Tragédija se túdi nam obéta,
Sonête slišim péti pévce mláde."

Písár

„Od mêne pésem vsáka jè prekléta,
Ki níma práv slovénskiga iména,
Naj še takó perjétno bó zapéta.
Ljubézen pôje pévcov tih Kaména,
Jezíku déla ino sèrcu ráne,
V gerdôbe stréla tréši naj ognjéna!
Balade od čebélice zaszáne,
De bi se té med námi zamoríle,
Tragédije ostále nam neznáne!

De bi Krajnjíce strúpa z njih ne píle,
Ljubézni sládke, ki sercé zapélje,
Bi z Rómejovo Júljo ne čutíle!"

Učenic

Res škóda bi biló, sdej od nedélje
Do drúge šéstkrat se sercé unáme,
Je šêga, de kdor príde préd, pred mélje! –"

Písár 102

„Baláde pét' je mlátva prázne sláme,
Je réč pohújšliva in zapeljíva;
Lenóro bêre nàj, kdor ne verjáme.
Románca je z tragédijo škodlíva,
Tih in ~~věč takih in~~ sonêtov in zdravljíc ne píši,
Sovráži vse té Muza sramožljíva.
Poj rájši tó, kar tréba je per híši,
Za hléve tréba, tréba je na pólji,
Poj tó, kar kmèt in méščan z prídam slíši."

Učenic

„Bog ti zapláti úk, po tvôji vólji
Bom pél: gosénce káj na répo várje,
~~Kak~~ Kak perdeluje se krompír nar bólji;
Kakó odprávlajo se ôvcam garje,
Pregánjajo ušhívim glávam gnjíde,
Lovíti míš' učíl bom gospodárje."

Pisár

„O, zláti vék zdej Múzam krajinskim príde!“ —

Pèrva ljubézen.

103

Že míru sèrčnimu nevárne léta,
Mladósti léta so slovó jemále;
Domáče sim lepé poznál dekléta,
Dežél sim ptújih ~~glédal~~ vídil hčére sále;
~~Ni bila~~ Bilò sercá ni ~~serca~~ próstost mên' odvzéta,
Že so prevzétne mísli mi vstajále,
De mál', al nič ljubézen ne oprávi,
Per tému, ki se tèrdno v brán ji stávi.

Peršlà lepôte rájske je devíca,
De vídil bi ne bíl podóbe njéne!
Rudéči zór osramoté nje líca,
In njé očí nebéških zvézd plaméne,
Nikdár več zdràv ne bó, ki ga pušíca
Pogléda bístriga v sercé sadéne.
Kdo znál popísat' úst bi ljubeznívost,
Nedólžnih pers snegá kdo zapeljívost!

104

Namèst iskàt' zavétje v trúmi gósti,
Ki nji podóbna stála je prèd máno,
Ki je od njé na zádnji pétik v pósti
Petrárkovo biló sercé užgáno,

Pogléda njénga vžíval sìm sladkósti,
Doklèr, de je sercé dobílo ráno,
Ki pêče nóč in dán me brez hladíla,
Ki ní dobíti ji nikjèr zdravíla.

Ne omečé je líca obledêne,
Ne pesem žálostnih glasóvi míli,
In ne očí od spánja zapušêne,
Solzé ne, ki tekó iz njih ~~tekó~~ posíli.
Vesêlje, mír zbežála sta od mêne,
Obúp topí sercé, ker se ne vsmíli. —
Takó, kdor mísli tèrdno státi, páde,
Nevárno glédat' je dekléta mláde.

Zatórej, kómur már je próstost zláta,
Cvetéčih déklic nàj ne ogledúje!
Bilà mirú ~~Mirú~~ sta mên' očésa ~~bíla~~ táta,
Na svôje nàj pogléde skèrbno čúje;
Očí odpró ljubézni dúr' in vráta,
Skoz té se náša pámet premagúje.
Kdor nóče mêne bógat', sám bo zvédil,
V nesréče môje réva bó zabrédil.

Slovó od mladósti.

Dní mójih lépši polovíca kmálo,
Mladósti léta! kmálo ste minúle;
Rodíle vé ste mêni cvétja málo,
Še téga rózice so se kòj osúle,
Le rédko úpa sónce je sijálo,
Vihárjov jéze sò pogósto rjúle;
Mladóst! vunděr po tvôji tèmni zárji
Serce britkó zdihúje, Bog te obvarji!

Okúsil zgôdej sim tvoj sád, spoznánje!
Vesêlja dôlkaj strúpo njegóv je omóril:
Sim zvédil, de vést čísto, dôbro djánje
Svet zaničváti sè je zagovóril,
Ljubézen zvésto nájti, krátke sanje!
Zbežále ste, ko sè je dán zažóril.
Modróst, pravíčnost, učenóst, devíce
Brez dót žalváti vídil sim samíce.

Sim vídil, de svoj čôln po sápi sréče, 106
Skomúr sovrážna je, zastónj obráča,
Kak véter rjé naspróti tému vléče,
Kogàr v zibéli vídla je beráča,
De le petíca dá imé slovéče,
De člôvek tóliko veljá, kar pláča.

Sim vídil číslati le tó med námi,
Kar úm slepí, z golfíjami, ležámi!

Te vídit', gerji víditi napáke,
Je sèrcu ráne vsékalo kerváve;
Mladósti jásnost vùnder mísli táke
Si kmálo iz sercá spodí in gláve,
Gradóve svítle zída si v obláke,
Zelêne tráte stávi si v pušáve,
Povsòd vesèle lúčice peržíga
Ji úp golfivi, k njim iz stísk ji ~~ji v stískah~~ míga.

Ne zmísli, de dih perve sápce bóde
Odnésel tó, kar mísli sò stvaríle,
Pozábi kòj nesréč prestánih škóde,
In rán, ki so sè kómej zacelíle,
Doklèr, de smò brez dná polníli sóde
Zučé nas v stárjih létih čásov síle.
Zató mladóst! po tvôji tèmni zárji
Sercé zdihválo bó mi, Bóg te obvarji!

Glósa.

107

„Slép je, kdor se z pétjam vkvárja,
Kránjic mój mu ôsle káže;
Pévcu védno srêča láže,
On živí, vmérje brez dnárja."

Le začníva per Homêri,
Prôšil réva dní je stáre;
Strâr Ovídja v Pôntu táre;
Drúgih pévcov zgódbe bêri;
Nam spričúje Aligiêri,
Káko srêča pévce vdárja;
Nam spričújeta pisárja
Luzijáde, Don-Quixóta,
Kákošne Parnása póta,
Slép je, kdor se z pétjam vkvárja.

Káj Petrárkov, káj nam Tásov
Tréba pévcov je perjétnih?
Slíšim od butíc nevkrétnih
Prašát zdájnih, prédnjih čásov.
Kómur már perjétnih glásov
Pésem, ki pojó Matjáže,
Bôje krôg hrovâške stráže,
Már, kar pévic pél Hirje,
Már „Čebélce" rôji štirje,
Kránjic mój mu ôsle káže.

108

Láni je slepár starino
Še prodajal, nósil škátle,
Méril platno, trák na vátle,
Létas kúpi si grájšino.
Náj gre pévec v dáljno Šúno,
Še naprej se pót mu káže,
Náj si z tínto pèrste máže,
Náj ljubézen si obéta,
Vnéti lépiga deklèta,
Pévcu védno sréča láže.

Júnder péti òn ne jénja,
Grábte dnárje vkúpo gotóve,
Šupuvájte si gradóve,
V njih živéte brez terplénja.
Škoder se nebó razpénja
Grád je pévca brez vratárja,
V njim zlatnína čísta zárja,
Srebernína rôsa tráve,
Z tim posèstvam brez težáve
On živí, umerjè brez dnárja.

Zabavljivi napísi.

Predgóvor in zagóvor. 109

Feriunt – summos fulmina montes. Petit. Motte

Naj mísli, kóger bi pušíce té zadéle,
Dena visôki verh leté iz néba stréle.

Uzrók nezlátiga véka.

Peršli bi žé bilí Slovéncam zláti čási,
Ak klásik bil bi vsák pisár, kdor nam kaj krási.

Nóvi Pegazus.

„Višnjáni! kam ste svôjga pólža djáli?
Za Pégaza smo pevcam ga prodáli.

Čebélice pušícarjam.

Ko vsáka ní živál lesíca,
Tak vsáki ní napìs pušíca. 110

Čebélice pravljičarjam.

Pravljíca po Ezóp' od vàs zapéta,
Věč níma slásti, kákor jéd pogréta.

Čebélice šéstomerjovcam.

~~Kdor~~ Ak kdó v Heksametru namèst špondeja,
Al dáktila poslúži se troheja,

Ne vé, kam se cezúre déjo,
~~Uprega~~ On vpréga Pégaza v galéjo.

Čebélice pésmám brez s in c.

„Brez cêtov têče vír mu Hipokréne,
In êsov v pésmih njêga najdti ní."
„Zatórej nímajo nobêne céne,
Zato so pésmi ~~tiste~~ brez solí.

Čebélice ~~pésmi~~ pévcam létnih čásov.

Kdor govoriti kàj ne vé,
~~Urême~~ On vrême hvál' al tóži;
Kdor pévcov péti kàj ne vé,
Od létnih čásov króži.

111 Lesnjičnjeku, in Levíčnjeku.

Kakó bi néki sládke pél Lesnjíčnjek!
Kakó bi néki práve pél Levíčnjek!

Préd pévcu, ~~zdaj~~ pôtlej homoepátu.

Popréd si pévic bíl, zdaj si homoepát;
Popréd si čása bíl, zdaj si živlênja tát.

Čebelárju.

Zakáj pač múhe mój loví Kastélic?
Prodájat' mísli jih namést čebélic.

Vódnik.

Prebléčen sim minišič bíl,
In rád sim pél, šè rájši píl.

Rávnikarju

Gorjáncov náših jêzik poptyujčvávši
Si krív, de kólne kmèt molítve brávši.

Ahacelnovim pésmam. 112

Ne čúdi se, nesláne
De pésmi bódo bráne;
Lej púre vábi: „púri, púri!"
In bôžje vôlke: „šúri, múri!"

(Méra po vdárjih glásnikov in naslédu soglásnikov.)

Nékim pévcam duhóvnih pésem.

Rés je duhóvna, in rés pésem ní váša duhóvna,
Dúh praznôte ki imá, bôžjiga prázna duhá.

Krempeljnu.

Nísi je v glávo dobíl, si dobíl le slovénšino v krémplje;
Dúh pre ponémčeni slàb, vôljni so krémplji bilí.

Kopítar.

Nôsil učêno glavó z častjó sim vsih premagávec;
Smèrt in ošábnost stè zmágale mêne samé.

Daničarjam.

Lit. 8. Pag. 113

Dobróvski.

„Perjátel! ki 'z svetá prídeš, mi povéj po pravíci,
Dobrovius modróst práša Kopítarjovo:
„Al Dubróvniči čanov, ~~[illegible]~~ sèrpski, al már vèrli hrováški
Têzik píšejo Gój, Gója goréča druhál?"

Kopítar.

„Gój daničár, daničárska druhál? svój píšejo
Sláv šine tí júžnih sò jáničárji dežél jêzik.

Baháči čvetéro bôlj množnih Sláve rodóv. 114

Čêh, Polják in Ilír, Rús svój zobrázíti jêzik,
Njih le mogóčni ga ród íma pravíco pisát;
Béli Hrovàt, Rusnják ne, Slovák ne, z Slovénci ne drúgi,
Tim grè, Sláve pesám, lájati, táce lizát.

Naróbe Katón.

Od drúgih mánjši in částèn mánj rod je slovénski,
Lákota ~~dnárja, části~~ sláve, blagá, vléče pisárja drugám.
~~Victrix~~ Victrix ~~Victrix~~ causa Diis placuit, sed victa Katóni;
Stánko, Slovéncov ůskók, Vráz si naróbe Katón.

Pričujóče ~~pesmi~~ poezíje.

Smé nékaj nas, kèr smo Prešérnove, bíti prešérnih;
Pésem káže dovòlj, kàk je naš óče kroták.

~~IV~~

Gazele.

1.

Pésem môja je posóda tvôjiga iména,
Môjiga sercá gospóda tvôjiga iména;
V nji bom mèd slovénske bráte sládki glás zanésil
Od zahóda do izhóda tvôjiga iména;
Na posódi v zlátih čèrkah sláva se bo brála
Od naróda, do naróda tvôjiga iména;
Z njé svitlôba bó goréla še takràt, ko bova
Unstran Kàronovga bróda tvôjiga iména.
Bòlj ko Dêlie, Koríne, Cíntie al Lávre
~~Bìló bi~~ Bi biló pozábit škóda tvôjiga iména.

127.

2.

118

Očí sim vêčkrat prášal áli smém
Ljubíti te; odgovóra ne zvém.
Od déleč glédaš, drága! me perjázno,
Prevzétno víhaš nós, ko mémo grém.
Ak v têbe so obèrnjeni poglédi,
Odtégneš prêcej svój obràz očém;
Al, ak dekléta drúge ogledújem,
Zakríti jéze ni ti móč Gudém.
Takó, al Gúbiš me, al me sovrážiš,
Krak bi ti vstrégel, siromàk ne vém.

3

Žálostna komú neznána je resnica, de jo Gúbim, 119
V pésmah môjih védna, sama govorica, de jo Gúbim.
Vé že nóč, ki brítko sliší zdihováti me brez spánja,
Vé že svítla zárja, dnéva porodnica, de jo Gúbim.
Vé že jútro, vé že póldne, vé že mráčni hlad večéra,
Tiho tôžbo môjga blédga, vélga líca, de jo Gúbim.
Prebiválša môjga sténam, mírni je samôti znáno,
Túdi nepokója méstu ni novica, de jo Gúbim.
Vé že róža, ki per póti, hóder drága hódi, rase,
Vé že, ki nad pótjo léta tíca, de jo Gúbim.
Vé že mokri prág nje híše, vsaki kámen blízo njêga,
Ino vé, ki mémo vódi me stezica, de jo Gúbim.
Vé že vsaka stvár, kar véolit in kar slišati od mêne,
In verjéti nóče drága mi devica, de jo Gúbim.

5

Med otróci si igrála, drága! láni, - čàs hití; 121
Létas že unémaš sèrca po Ljubljáni, - čàs hití.
Kóder hódiš te mladénči ~~zp~~ spremljajo z očmi povsód,
Satelítov tròp nam zvézde kràj oznáni, - čàs hití.
Zdéj je Hánibal per Kánah, premagávec tvoj obràz,
Náše sèrca ~~mót~~ Rím ostrášen, ne vstrahváni, - čàs hití.
Déklica prevzétna! zmísli, kàk je krátek osáki cvét,
De začnè se léto stárat' žé v Serpáni, - čàs hití.
Pévca vbóziga usliši, ki ga ránil tvój pogléd,
Préd ko stárost bó Mahàon njégá ráni, - čàs hití.
De Helénina lepôta, tóljkanj móž pred Trójo smèrt
Ní pazábljena, le pésem sáma bráni, - čàs hití. —

6.

Àl bo kâl pognálo séme, kdòr ga séje, sám ne vé;
Kdòr sadí drevó, al bóde zrédlo véje, sám ne vé.
Se pód strópam néba trúdi lét' in dán nómad;
Àl pa kônec léta bóde káj perréje, sám ne vé.
In kúpec po svéti hódi, àl pa kéj dobíčka bó,
Za blagó kadèr gotóve dnárje štéje, sám ne vé.
In vojšák, ki ga trobénta vábi med kanónov grôm,
Kàj plačílo bó vročíne, rán in žéje, sám ne vé.
Léj tak pévic to tih gazélic, àljih bêreš tí, alne,
Àl per njih sercé ~~ti mèrzlo~~ ledéno se ogréje, sám ne vé.
In al véš, de tí ga vnémaš, tí mu pévski ôgenj dáš,
Àl se smél bo razodéti sáj poznéje, sám ne vé.

7.

Kdòr jih bêre, vsák drugáčē pésmi môje sódi;
Eden hváli in spét drúgi vpíje: „fejte bodi!"
Tá velí mi: pój sonête; úni: pój baláde;
Trétji bi bil bòlj perjátel Pindárovi ódi.
Bó perjéten morebíti ~~kómu~~ ~~temu~~ tému glás gazélic;
Uni bó pa rékel: káj za Vódnikam nehódi?
Razújzdánim bódo môje pésmi prenedólžne;
Al tercjálke porekó, de jih je vdíhnil zlódi.
Jès pa têbi sámi, drága! žêlel sim dopásti,
Drúgih nísim prášal, káj se njim poglávi blódi. —

129

V

Sonétje.

~~Ljubéznjeni sonétje.~~

Očétov náših imenítne déla,
Kar jih nekdájnih čásov zgódba hráni:
Kakó Metúlum se Avgústu bráni,
Kaj je do zdej Ljubljána doživéla,
Kak vére brámba je bilà dežéla,
Kakó per Sísku Kôpe so pijáni
Omágali pred Kránjnci Otománi,
Vam bó Homêrov náših pésem péla.
Preslábe péti bôje vam slovéče,
Pojó Kranjíc lepôto môje strúne,
In tvôjo část, nevsmíljena devíca!
Pojó ljubézni môje vam nesréče,
Kakóvi ~~je~~ réveš ~~ta~~ je, ki ga presúne
'Z očí nebéških vèržena pušíca.

Verh sónca síje sóncov céla čéda
Po néba svitlih pótih razkropljêna;
Od sónca, ljúbga svojga, zapušêna
Jih zêmlja célo nóč z veséljam gléda:
Ko se zlatí oblákov trúma bléda,
Nazáj perpélje zárja ga rumêna,
Tak zêmlja je v ljubezni vsa zgubljêna,
De v-ánje ne obèrne vèč pogléda.
Kar zvézd nebó ~~ima~~ deklét imá Ljubljána;
Rad ogledújem vàs cvetéčo-líčne,
Ljubljánske, ljubeznive gospodíčne!
Al drági táka móč je čez me dána,
De príčo njé sim slép za vse devíce,
Zamáknjen v míl' obràz sercá kraljíce.

Lit. 9. Fag. 129.

137

129

Tak kákor hrepení oko čolnárja
Žaglédat vájni zvezdi, Dioskúri!
Kadar razgrája píš ob húdi úri,
Kio se tepó valóvi, gróm udárja, —
Žakáj ak vájnih zvézd zasíje zárja,
Vetróvam Eol kój zaklène dúri
Po mórju, po razjásnenim azúri
Kraljúje mír, potíhne šúm viharja. —
Tak, draga déklica, zvezd tvôjih čákam,
Takó in kój še čákam hrepenéče,
Oči zaglédat tvôjih svítle žárke;
Žakáj, ak tí rekó bežát oblákam,
Ták še takó vihári jéza sréče
Nebó se kój zvedrí krog môje bárke.

9

138

130

Dve sêstri vídile so zmóti vdane
Očí: ~~bla~~ bilò ~~deklica~~ deklè je nísko êna,
Bilà je drúga nji visôka žêna,
Obé lepôte cvét, in část Ljubljáne.
Pobégnil tàk sim, kákor sèrna pláne
Od lôvcov v préjšnih čásih osterljêna,
Ko spét se strélcov trúma je zelêna
Perkáže in jo spómni stáre ráne.
Ak prášate od kód strahôta táka?
Ranila mêne z ôjstro sta pušíco,
Kupído strélic, máti z njím njegóva.
Te dvà sim míslil vidíti bogóva:
Za Amorja sim mánj' ímel sestríco,
Bilà je véči Veneri enáka.

Kupído! tí in tvôja lépa stárka,
Ne bóta dálej me za nós vodíla;
Ne bóm pel vajne hvále brez plačíla
Do kônca dní, ko siromàk Petrárka.
Dovólj je lét mi žé naprédla Párka;
Kogá mi je pernêsla péoska žíla?
Nobêna me še ní deklét ljubíla,
Kadíl ne bóm več váju brez prevdárka.
Obéti vájni so le prázne šále;
Sit nehvaléžnika sim vajne tlake;
Te léta, ki so mêni še ostále,
Cel dán is pravd kovál bom rumenjáke,
Zvečér z ~~pr~~ perjátli práznil bom bokále,
Pregánjal z vínam bom ſ skerbí obláke.

140.

132.

Je od vesélga čása têklo léto,
Kar v Betlehemu angeljcov hosana
Je oznaníla, de je nóč končána,
Dvakrát devétsto trí in trídeséto.
~~Blo~~ Bil vélki téden je; v sabóto svéto
Ko vábi môlit bóžji grob Kristjána,
Po cérkvah tvojih hôdil sim, Ljubljána!
V Ternóvo, kjè sim úro šel deséto.
Ternóvo! kràj nesréčniga iména;
~~Oh tam~~ Tam mêni je gorjé ~~je mêni~~ ~~blo~~ biló rojêno
Od dvéh očésov, čístiga plaména.
Ko je stopíla v cérkev razsvetljêno,
V sercé mi pádla iskra je ognjéna,
Ki vgásnit se ne dá z močjó nobêno.

133

Sonétni venec.

Poet tvoj nov Slovéncam venec víje,
Z petnájst sonétov ti takó ga spléta,
De „magistrale“ pésem trikrat péta
Vsih drugih skúpej véže harmonije.
Iz njêga zvéna, vánjga se spet zlíje
Po vérsti pésem vsáciga sonéta;
Prihódnja s prédnje kôncu je začéta;
Knák je pévec véncu poezíje:
Vse místi zvírajo z ljubéžni êne,
In kjer ponôči v spánju so zastále,
Zbudé se, ko spet zárja nóč prezêne.
Ti si živénja môjga magistrale,
Glasíl se z njêga, ko ne bo več mêne,
Dan môjih bo spomínj in tvôje hvale.

142

134

I.

Ran môjih bo spomínj in Tvôje hvále,
Glasíl Slovéncam se prihódnje čáse,
Ko mi na zgódnim gróbu máh poráse,
In zdájne bódo bolečíne spále.
Preozétne, kàkor tí dekléta zále,
Ko bódo slíšale tih pésem gláse,
Sercá želézne djále preč opáse,
Zvestó ljúbezen bódo bòlj spoštvále.
Vreména bódo Krajnjcam se zjasníle
Jim mílši zvézde, kàkor zdej sijále,
Jim pésmi bòlj slovéče se glasíle;
Vundèr té bódo morebít' ostále
Med njími, ker njih poezíje míle
Iz sèrca svôje so kalí pognále.

Iz sèrca svôje so kali pognále,
Ki bolečin molčáti dálj ne móre;
Enák sim pévcu, ki je Leonore
Pel Estijánke imenítne hvále.
Deš od ljubézni ústa so molčále,
Ki mu mračíla je mladósti zóre,
Ki v úpu nič imela ni podpóre,
Skrivéj so pésmi jo razodevále.
Željá se ógenj v méni ne poléže,
Deš úpa tvoj pogléd v sercé ne vlíje,
Strah razžalíti te mi jézik véže,
Brit hóst, k' od nje sercé več ne počíje,
Odkrivajo njégove skrívne téže
Mókro — cvetéče rózce poezíje.

136

4.

Mokrocvetéče rôžce poezíje
Očítajo to, kár se v persih skríva.
Sercé mi je postálo vèrt in njíva,
Kjer séje zdej Ljubézen elegíje.
Njih sónce tí si. V oknu domačíje,
Ne dá ~~to~~ te nájti, lúč ti Ljubezníva!
V gledíšu, na sprehódih sréča kríva,
Ne v krájih, kjer plesáok verstà se víje.
Kolikokrátov me po mésti žêne
Zaglédat têbe žêlja; ne odkríje
Se men' obràz lepôte zaželjêne.
V samôti iz očí mi sôlza líje,
Zatoréj pésmi têbi v část zložêne
Iz krájov níso, ki v njih sónce síje.

5.

Iz krájov níso, ki v njih sónce síje,
Kjer tvôje milo se okó ozíra,
Kjer vsa v poglédu tvôjim skèrb umíra,
Vsih bolečín se pozabljívost péje;
Kjer se vesêlje po obrázi zlíje,
Kjer míne jéza notránjga prepíra,
Kjer pétje z pólniga sercá izvíra,
Zbudé se v sèrcu sládke harmoníje.
Kjer porosêno od ljubézni číste,
Kalí, kar zláhtniga je, ~~kal po~~žêne zale,
Ko, ki budí dih pomladánski líste,
Od támkej níso pésmi tvôje hvále,
Pomládi sréčne, blagodárne ~~tíste~~
Celčàs so blágih sápic pogrešvále.

146

138

Ť

Celčás so blágih sápic pogrešvále,
Od tebe, dráge déklice prevzétne,
Pernêsle níso bóžicam perjétne,
Ki bi bilá jih oživéla hvále.
Bilé so v stráhu, de bóš tí, de zále
Slovénke némško govorít umétne,
Jih bóte, ker z Parnása so očétne
Dežéle, morebíti zaničvále.
Kamene náše zapúšêne bóžce,
Samíce so pozábljene žalvále,
Le ptújke so častíle Kránjcov mnóžce.
Cvetlíce náše poezije stále
Do zdéj so verh snežníkov rédke róžce,
Obdájale so vtèrjene jih skále.

7

Obdájale so vterjene jih skále,
Ko nékdaj Orfejovih strun glasóve,
Ki so jim ljudstva Trácije siróve
Črez Hema, Rodope bílé se vdále.
De bi nebésa milóst nam skazále!
Otajat Krajnca násiga sinóve,
Njih in Slovéncov vsih okróg rodóve,
Z domáčimi pésmam! Orfeja poslále!
De bi nam sérca vnél za čast dežéle,
Med námi potolážil razpertije,
In spet zedinil ród Slovenšne céle!
Deb' od sladkóte njéga poezije
Potihnil ves prepír, bilé veséle
Vžárjov jéznih mérzle domačije.

140

8

Vihárjov jéznih mèrzle domáčije
Bilé pokrájne náše so, kar, Sámo!
Tvoj dúh je zginil, kar nad tvôjo jámo
Pozábljeno od vnúkov véter bríje.
Obložile očétov razpertije
Z Pipínovim so jarmam súžno rámo;
Od tód samó kervávi púnt poznámo,
Boj Vítovca, in ropánje Turčíje.
Minúli srèče so in sláve časi,
Ker vrédne dèla níso jih budile,
Omólknili so pésem sladki glási.
Kar níso jih zaterle časov sile,
Kar ráse róž na mládim nam Parnási,
Izdíhleji, solzé so jih redíle.

~~9.~~

Izdihleji, solzé so jih zedíle
Z Parnása mójga rózice prícjóče:
Solzé z ljubézni so do tébe vróče,
Iz domovínske so ljubézni líle.
Skeléče mísli, de Slovénec zléče míle
Ne ljúbi mátere, vanj upajóče,
De tébe záme vnéti ní mogóče,
Z brithóstjo so sercé mi napolníle.
Željé zodíle so jih prekrepenéče,
De z tvójim móje bi imé slovélo,
Domáče pésmi mílo se glaséče;
Željé de zbúdil bi Slovénsno célo,
De bi vernili k nam se čási sréče,
Sim móč so dále rásti nevesélo.

~~10.~~

Jim móč so dále rásti nevesélo,
Ko zgódnja róža ráse zapeljána
Od mládga sónca kôpniga Svečána,
Ak nékej dní se smêja ji vesélo;
Al nágne žálostno glavíco vélo,
Megla, k' od búrje perléti pergnána,
In pade iz nebés strupêna slána,
Pokríje sneg goré in pólje célo.
Sijálo sónce je podóbe zále,
Pogléda tvôjga pél sim žárke míle,
Ljubézni so cvetlíce kál pognále.
Nad žárki sónca so se té zmotíle,
Na mrázu zapušêne so ostále,
Ur têmnih so zatérale jih síle.

~~11.~~

Ur témnih so zatérale jih síle
Vse pévca dní, ki té ti pésmi pôje:
Obúp, žiolênja gnús, začéla bôje,
Erínje vse so, se ga, polastile.
~~Vse so teme~~ ~~moci ga postopile~~.
Ko v věži je Orêst Dijáne míle
Zadóbil spét bil zdrávje ~~svôje~~ dúše svôje,
Tak bi bilé se od ljubézni tvôje
Vmirile pérsi, líca se zjasníle.
Zbežále so té sánje krátko-čásne,
Biló blisk nágel upánje je célo,
Ki le temnéjši nóč stôri, ko vgásne.
Od tód ni věč sercé biló veselo;
Kakó bilé bi poezíje jásne!
Lej-tórej je bledó njih cvétje vélo.

~~12.~~

Lej! tórej je bledó njih cvétje vélo,
In rédke so, in slábe, nabogljêne,
V zidéh tak podertíje zapušêne,
Rasêjo včásih róže neveselo,
Ki jim kropív kardêlo réjo vzélo,
In kar nežláhtnih zéliš kál tam zêne;
Al, ak v gredíce vèrta jih zelêne
Kdo presadí, cvetêjo kój vesélo.
Tak blízo môjga bi sercá kraljíce,
Bi blízo têbe, sónca njih, dobíle
Móč v kvíško rásti poezíj cvetlíce;
Ak hóčeš, de bi zálši cvét rodíle,
Vesélo véle vzdígnile glavíce,
Jim iz očí ti pôšlji žárke míle!

~~13.~~

Jim iz očí ti pošlji žárke míle,
Mi glédati daj líc svitlôbo zórno.
Le nji temè kraljestvo je pokórno,
Samó njo bógajo vihárjov síle.
Skerbí verige bódo odstopíle,
Odpádlo bó želézje njih akórno,
Z preblágo trôjo pomóčjo podpórno.
Vse njih se ráne bódo zacelíle.
Zjasnílo se mi bó spet mráčno líce,
Spet upánje bo v sèrcu želenélo,
In ústam dálo sladke govoríce;
Na nóvo bo sercé spet oživélo,
V njim rásle jásnih poezíj cvetlíce,
In gnále bódo nòv cvet bòlj veselo.

146

~~III~~

In grále bódo nòv cvet bòlj vesélo,
Ko róže, kádar míne zíma húda,
In spét pomlád ~~z~~ razkláda svôje čúda,
Razsípa po drevésih cvétje bélo.
In tôplo sónce vábi vùn čebélo,
Pastír ~~v planínah~~ rumêne zárje ne zamúda,
V germóvji slávčik pôje spét brez trúda,
Vesêlje preletí natúro célo.
O, vém, de níso vrédne táke sréče,
Od stráha, de nadléžne poezíje
Bi ne bilé ti, mi sercé trepéče.
Naj pésmi mílost tvôja sáj obsíje,
Ki z njih, hladíti ráne si skéléče,
Poet tvój nov Slovéncam vénec víje.

~~II.~~

147

Magistrále

Slovéncam nòv poet tvoj vénec víje,
Ran môjih bó spomínj in tvôje hvále,
Iz sèrca svôje so kalí pognále
Mokró-cvetéče rózce poezíje.
Iz krájov níso, ki v njih sónce ~~zíje~~ síje;
Celčas so blágih sápic pogrešvále,
~~Cefírov sápe níso jih pihljále~~,
Jih vtèrjene obdájale so skále,
Vihárjov jéznih mèrzle domačíje.
Izdihleji solzé so jih redíle,
So móč jim dále rásti nevesélo,
Zatérale so temnih ur jih síle.
Lej! tórej je bledó njih cvétje vélo,
Jim iz očí ti pôšlji žárke míle,
In gnále bódo nòv cvet bòlj vesélo. —

Ni znál molítve ~~zlatnic~~ žláhtnič tèrde gláve,
Ko té začétek, v któri pôje hvála
Se njé, ki máti bôžja je postála
Kar znál, je védno môlil z mísli práve.
Ko znébil dúh se trúpla je težáve,
Legenda právi, de je róža zála
'Z njegóviga sercá skoz gròb pognála
Z napísam zlatih čerk: „Marija áve!"
Od zóra, de se nágne dan k večéri,
Glasí ponôči pésem se ognjéna
Le têbi; scer nobêni Eve hčéri.
De pred, ko vgásnila smert móč plaména,
Je 'z sèrca zrásil vénec, ne zaméri,
Ki nósi čèrke tvôjiga iména!

Sanjálo se mi, je de o svétim ráji
~~Oba~~ Bilà sva sréčna ~~blà~~ ~~brez~~ tam brez zapopádka:
~~Minúla~~ Bilà je ~~blà~~ prèč žiolênja ~~ped~~ dôba je krátka,
Kjer me od têbe lóčjo čási, kráji.
Sedéla z Lávro ti si sêstra mláji
Pred váma ~~blà~~ je bilà dni ~~nekdájnih~~ préjšnih prátka,
~~Med~~ Bilà med váma ~~blà je~~ govoríca sládka,
Kakó slovéla ktéra je od váji.
In tàm na téhtnico svetga Mihéla
Z Petrárkam djála svà sonéte svôje,
Visôko môja sklédca je zletéla.
Perdjála čédnosti sva njé in tvôje
Vsak svôjim pésmam, ~~in~~ in skudéla
~~Njegova~~ Njegà bilà ni ~~blà~~ niž' od sklédce môje.

158

150

Velíka bilà je
~~Res~~ Togenburg ~~ní májhina bla~~ méra
Terpljénja tvôjga; môje ga premága:
Na zadnje omečí se tvôja drága,
Ti vsak dan ôkno célice odpéra.
Od zóra sréčin úpaš do večéra,
De bó vidjóča njé podóba blága,
In ko ti že pertêče smèrtna srága,
Se še zaúpliv k nji poglèd ozéra.
V nebésih njé očí jes vídit ménim,
Kadàr predèrznem vá-nje se ozréti,
Dva jézna Kerúba z mêčam ognjénim.
De bi ne ~~raz~~žálil je v védnim trepéti,
Bežím jes révež pred poglédam njénim;
Nobên mi žark v življênja nóč ne svéti.

Bilò je, Mójzes! tébi
Blò Mojzesu je nékdej naročêno,
Peljáti v Kanaan kardélo Júda;
Ak srečna pride, pride úra húda,
Zamíšljen je v tó opravílo êno.
Od déleč oglédaš zémljo zaželjêno;
Povèrnjena veselja je zamuda,
In pláčane so póta pólne trúda,
Serce otèrpne ti razveseljêno.
Pet' ljubeznivost tvôjo in lepóto,
Je mój poklic, in sámo opravílo,
Dokler me v gróba ponesó temnôto;
Ak glédat smém oblíčje tvôje mílo,
Za žálostnih nôči in dní tem samôto
Mi dáno je obílno povračílo.

160

152

Na jásnim nébi míla lúna svéti,
Kjer koli žárki njé so zasijáli.
Pozími se
~~Se bliskajo~~ snegá, ledú kristáli,
Demanti
~~Pozími~~ rôse bliskajo ~~demanti~~ poléti.
Vsi čúdeži noči so razodéti;
Stůri svetíla móč brez té, ki páli,
De lúna jih ko sónce ne razžáli,
De nenavárna je stvarém na svéti.
Ne bójte pésem se, ki jih prepéva
Tvoj pévic, tí, tvoj ljúbi, tvôja máti!
In ki jih pél do zádnjiga bó dnéva.
Brez té moči, ko lúne žárki zláti,
Se v njih le tvôja céna razodéva,
Pred njími nóče léd sercá bežáti.

Marsktéri rómar grè v Rim, v Kompostêlje,
Al kjè, ker svét Antón Jézusa várje
Tersát obiše, al svéte Lušárje
Enkràt v živlênju, al Marijno Cêlje.
V podóbah glédat hrepení vesêlje
Živlênja rájskiga. Sled sence zárje
Unstránske glôrje, ŭtísnjeni v oltárje
Ljubézni vèrne ohladí mu žêlje.
Ah tàk podóbo glédat me devíce,
Nebéške njé lepôte sénco, sánje
Goljúsne, v ktérih kómej sléd resníce,
Ukàz žélj vléče v tvôje domovánje;
Sercé obúpa mànj moré pušíce,
Ur krájši ték, tam mílši pèrs zdihvánje.

Zgodí se včásih ~~v dálnji~~ de Mohamedáni,
Praznújejo Budísti v dáljni Kíni,
Al Gudstva, kjèr šopirjo se Bramíni
En dán z med njími vjétimi Kristjáni.
Vesêlje únih glásen hrúp oznáni,
Pojó trobente, píšel k ~~T~~ tamburíni;
Obhájajo v sercá ga globočíni
V samôtnih kótih tí z ~~m~~nočjó obdáni.
Bil je tvoj gód, glasnò so strúne péle,
Obhájali so z pétjam ga in plésam
Perjátli in perjátlice veséle;
Jez práznoval sim z môkrim ga očésam,
V samôti so za sréčne dní puhtéle
Iz pólniga sercá željé k nebésam.

Očí ~~sole~~ bílé per njì v deklét ~~ble~~ so srédi,
Govórle ústa le od njé so hvále,
Roké posíli njé imé pisále,
Hodíle so nogé le po njé slédi.
Prepóvd sim dál jim: vbógali poglédi,
~~Ble tiho~~ Molčále ústa od podóbe zále,
~~Pokórne blè~~ Mir dale so roké, nogé ravnále
Po rók, ust in očí so se izglédi.
Brez úpanja ljubézni v svôji zmóti,
Ki se mi pogasíti v sèrcu nóče,
Takó sim dólgo stávil se nasprótí.
Ne bógajo me mísli, žêlje vróče,
Drevésam, híšam, rékam, hríbam póti
Do njé ni njim zastáviti mogóče.

Kadàr prevídi učenóst zdravníka,
De smèrti odverníti ní mogóče,
Ne bráni jést in píti mu kar hóče,
Z grenkótami ne síli vèč bolníka.
Ko je vihárjov síla prevelíka,
Togôta njih se potolážit nóče,
Kamèr ~~piš~~ vál žêne čóln, obupajóče
Letéti ga pusté roké brodníka.
Ne bóm več têbe píl, solz grênka kúpa!
Poglédi, misli in željé goréče!
Vam próstost dám, kjer zdrávja nímam úpa:
Hodíte kámer védno slja vas vléče,
Vpijánite od sládkiga se strúpa,
Ki mi razdjál sercé bo hrepenéče.

Odpèrlo bó nebó po sódnjim dnévi
Se zvóljenim, svit glôrje nezrečêni,
Vso sréčo bódo vídli pogubljêni,
Ki stáli bódo tàm na stráni lévi.
Poglèd ta bôlj jih ko goréči lévi,
In ko strahóvi vsi 'z pèklà 'spušêni
Bo vstrášil, od njegà naprej poděni
Mirú ne bódo nájdli v večni révi.
Očí nje od ljubézni razsvetljêne
Smejále so se zvóljenmu naprôti,
Bil príča sim níj sréče nezrečêne;
Mi prèd očmí je v nàr temnéjšim kóti,
Poglèd ta, brez mirú naprej me žêne
V obúpa brêzne po ~~brez kôna póti.~~ } po ~~brezkončni póti~~
brezkônčni póti.

166

158

~~Zabavljivi sonétje~~

Al pràv se píše káwa ali káſha,
Se šóla nóvo-čerkárjov serdíta
Z ljudmí prepíra stáriga kopíta;
Jido njih pa právo terdi, to se práša.
Po pámeti je táka ~~pravda~~ sodba náša,
Ak je od káſhe káwa bóljga žíta,
In ~~bolyſ~~ boljš obdélana, in bòlj políta,
Naj se ne píše ~~káša~~ kaſha, ampak káwa.
Ak pa po čèrki ~~bolyst~~ bóljši jéd ne bóde,
In závolj čèrke ne terpí nič škóde,
Obhája táka mísel nas Slovénce,
De právdajo se tí možjé zna bíti,
Za kàr so se nekdájni Abderíti
V slovéči právdi od oslóve sénce.

(w aus der Metêlčica)

Ne bódmo šalobárde! Moskvičánov
Gorénci môji! kníge mi berímo,
In kar nam všéč bo, úzmat' se učímo
Od bógmejov na mêji Otománov!
Iz kótov vsih od Skjaptrov do Šamánov
Tak, kóker sráke gnjézda vkùp nosímo
Beséde ptúje, z njím' obogatímo
~~Koroških nóvi~~
~~Siromaški v jezik Ilirjánov~~
Slovénskih nôvi, jêzik Ilirjánov!
Prekósili res bómo vse naróde,
Nar stárši med jezíki jêzik bóde,
Ki se iz té čobódre bo narédil,
Ker bómo tak govórili v Emóni,
Ko žlobodráli so tam v Babilóni,
Ko bíl jim Bóg je govoríco zmédil.

Apêl podóbo na oglèd postávi,
Ker bòlj resníco ljúbi kàkor hválo,
Zad skrít vse vprék poslúša, káj zijálo
Neúmno, káj umétni od nje právi.
Pred njó z kopíti čévljarčik se vstávi;
Ker ogledúje smôlec obuválo,
Jerménov méni, de imá premálo;
Kar on očíta, kòj Apêl popráví.
Ko prídé drúgi dán spet móž kopítni,
Namést, de bi šèl dàlj po svôji póti,
Ker čévlji so pogôdi, méč se lóti;
Zavèrne ga obráznik imenítni,
In têbe z njím, kdor nápčen si očítar,
Rekóc: „Le čevlje sódi naj kopítar!" —

~~Lonétje nesréče.~~

O Vèrba! sréčna, drága vás domáča,
Kjer híša môjiga stojí očéta;
Deb' úka žéja me iz tvôjga svéta
Speljála, ne bilà golyfiva
~~Ne blà speljála, zapeljíva~~ káča!
Ne védil bi, kakó se v strúp prebráča
Vse, kar sercé si sládkiga obéta;
Mi ne bilà bi v sêbe
~~Ne blà mi~~ véra ~~v svojo céno~~ vzéta,
Ne bíl vihárjov nótrajnih b' igráča!
Zvestó sercé in délavno ročíco
Za dóto, ki je níma miljonárka,
Bi bíl dobíl z izvóljeno devíco;
Mi ~~Za~~ mírno plávala bi
~~V zavetji bla bi dávno~~ môja bárka;
Pred ôgnjam dóm, pred tóčo mi ~~po~~ pšeníco
Bi ~~v~~ blížni sósed vároval — svét Márka.

162

Popótnik príde v Afrike pušávo,
Stezè mu zmánjka, nóč na zémljo páde,
Nobêna lúč se skoz oblák ~~oblák~~ ne vkráde,
Po méscu hrepenèč se vléže v trávo.
Nebó odprè se, lúna dá svečávo;
Tam vídi gnjézditi strupêne gáde,
In tàm berlòg, kjer íma tígra mláde,
Vzdigváti vídi léva jézno glávo.
Takó mladénča glédati je gnálo
Naklúčje zdájnih dní, doklèr napóti
Prihódnosti biló je ~~Je bló, prihódnjost! tvôje~~ zagrinjálo.
Zvedríla se je nóč, zijá ~~reží~~ naspróti
Živlenja gnús, nadlóg in stísk ne málo,
Globôko brêzno ~~zijá~~ brez vse rešne póti.

163

Hrast, ki vihár na tlà ga zímski trésne,
Ko tôplo sónce pomladánsko séje,
Spet ozelénil sem-ter-tjè bo véje
Na ênkrat ne zgubí močí popréšne:
Al vùnder zánjga ní pomóči réšne,
Ko spét znebí se gôjzd snegá odéje.
Mladík le málo, al nič věč ne štéje,
Leží tam róp trohljivosti požréšne:
Tak siromàk tivbrán, sovrážna sréča!
Stojí, ki ga iz visokósti jásne
Na tlà telébi tvôja móč groméča;
Ak hítre ne je smèrti svést počásne,
Bolj dán na dán berlí življenja svéča,
Doklèr ji réje zmánjka, in ugásne.

164

Komùr je sréče ~~dóta bla~~ dar bilà klofúta,
Kdor je peršèl, ko jez, per nji o zaméro,
Ak bi ímel Gigántov rók stotéro,
Ne správi vkùp daróv potrébnih Plúta.

Kjèr hódi mu je z tèrnjam pót posúta,
Kjèr si poíše dóm, nadlóg jezéro
Nabêre se okróg, in v êno méro
Z togôtnimi ~~mu~~ valmi na sténe búta.

Okróg ga dèrvita skerb in potréba,
Mirú ne nájde révež, ak preíše
Vse kráje, kar jih stròp pokriva néba;
Še le v pokóju tíhim hládne híše,
Ki pélje van-jo tèmna pót pogréba,
Počíje, smèrt mu čêla pót obríše.

Življenje jéča, čàs v nji rábelj húdi,
Skerb vsákdan mu pomlájena nevésta,
Terplénje in obúp mu hlápca zvésta,
In kàs čuváj, ki se níkdar ne vtrúdi.
Perjázna smèrt, predólgo se ne múdi;
Ti ključ, ti vráta, ti si sréčna césta,
Ki pélje nàs iz bolečíne mésta,
Kje, kjèr trohlývost vse veríge zgrúdi;
Kje, kámor móč pregánjovcov ne séže,
Kje, kámor njih krivíc ne bó za námi,
Kje, kjèr se znebí se človek vsáke téže,
Kje v pósteljo postláno v čèrni jámi,
V katéri spí, kdor vá-njo spát se vléže,
Deglásni hrúp nadlóg, ga ne predrámi.

Čez tébe véč ne bó, sovrážna sréča!
Iz mójih úst pèršla beséda žála,
Navádil sim se, naj Bogú bo hvála,
Terpljénja tvójiga, življénja jéča!
Navádile so bútare se pléča,
In grênkiga se ústa žo bokála,
Podplát je hóža čéz in čéz postála,
Ne stráši véč je tèrnjóva bodéča.
Otèrpnili so údje mi in sklépi,
In okamnélo je sercé preživo,
Duhá so vkrótili nadlóg oklépi;
Strah zbéžal je, z njim úpanje goljfivo;
Naprej me sréča gládi, ali tépi,
Me tnálo nájdla bóš neobčutljivo. —

Memento mori!

Dolgóst življênja nášiga je krátka.
Kaj znáncov je zasúla žé lopáta!
Odpèrte nóč in dán so grôba vráta;
Al dnéva ne pové nobêna prátka.
Pred smèrtjo ne obvárje kóža gládka;
Od njé nàs ne odkúpjo kúpi zláta,
Ne odpodí od nàs življênja táta
Vesêlja hrúp, ne pévcov pésem sládka.
Naj zmísli, kdor slepôto ljúbi svéta,
In od vesêlja do vesêlja léta,
De smértna žétva vsák dan bolj do zóri.
Zna bíti, de kdor zdéj vesél prepéva,
V mertváškim pèrti nàm pred kôncam dnéva
Molčé trobéntal bó: „memento móri!"

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA